

II

(Інформація)

ІНФОРМАЦІЯ ІНСТИТУЦІЙ, ОРГАНІВ, БЮРО ТА АГЕНТСТВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

ЄВРОПЕЙСЬКА КОМІСІЯ

ПОВІДОМЛЕННЯ КОМІСІЇ

Рамковий документ щодо державної допомоги на наукові дослідження, технічний розвиток та провадження інноваційної діяльності
(2014/С 198/01)

ЗМІСТ

Вступ.....	2
1. Сфера застосування і терміни та означення.....	3
1.1. Сфера застосування.....	3
1.2. Заходи з надання допомоги, на які поширюється рамковий документ.....	4
1.3. Терміни та означення.....	5
2. Державна допомога у значенні статті 107(1) договору.....	8
2.1. Організації, що займаються дослідженнями та поширенням знань та інфраструктури досліджень як реципієнти державної допомоги.....	8
2.1.1. Державне фінансування негосподарської діяльності.....	8
2.1.2. Державне фінансування господарської діяльності.....	9
2.2. Непряма державна допомога підприємствам через організації, що займаються дослідженнями та поширенням знань та дослідницькі інфраструктури з державним фінансуванням.....	10
2.2.1. Дослідження від імені і за дорученням підприємств (дослідження на замовлення або дослідницькі послуги).....	10
2.2.2. Співпраця з підприємствами.....	10
2.3. Публічні закупівлі послуг у сфері досліджень та розробок.....	11
3. Загальні принципи оцінювання.....	12
4. Оцінювання сумісності допомоги у сфері наукових досліджень, технічного розвитку та інновацій.....	13
4.1. Внесок у досягнення чітко визначеної цілі, що становлять спільний інтерес.....	13
4.1.1. Загальні умови.....	13
4.1.2. Додаткові умови для індивідуальної допомоги.....	14
4.2. Необхідність державного втручання.....	14
4.2.1. Загальні умови.....	14
4.2.2. Додаткові умови для індивідуальної допомоги.....	15
4.3. Доцільність заходу з надання допомоги.....	16
4.3.1. Доцільність порівняно з іншими інструментами економічної політики.....	16
4.3.2. Доцільність порівняно з різними інструментами допомоги.....	16

4.4.	Стимулюючий ефект	17
4.4.1.	Загальні умови	17
4.4.2.	Додаткові умови для індивідуальної допомоги.....	17
4.5.	Пропорційність допомоги.....	18
4.5.1.	Загальні умови	18
4.5.1.1.	Максимальна інтенсивність допомоги	18
4.5.1.2.	Поворотний аванс.....	19
4.5.1.3.	Фіскальні заходи.....	20
4.5.1.4.	Накопичення допомоги	20
4.5.2.	Додаткові умови для індивідуальної допомоги.....	20
4.6.	Уникнення надмірних негативних наслідків для конкуренції та торгівлі	21
4.6.1.	Загальні аспекти.....	21
4.6.1.1.	Наслідки для товарних ринків	22
4.6.1.2.	Наслідки для торгівлі та вибору місця проведення	22
4.6.1.3.	Очевидні негативні наслідки	23
4.6.2.	Схеми допомоги.....	23
4.6.3.	Додаткові умови для індивідуальної допомоги.....	23
4.6.3.1.	Спотворення на товарних ринках.....	23
4.6.3.2.	Наслідки, пов'язані із місцем проведення.....	25
4.7.	Прозорість	25
5.	Оцінювання	25
6.	Звітування та моніторинг.....	26
7.	Застосовуваність.....	26
8.	Перегляд	26

ВСТУП

1. З метою запобігання спотворенню конкуренції на внутрішньому ринку через державні субсидії та недопущення такого їх впливу на торгівлю між державами-членами, який суперечить загальним інтересам, у статті 107(1) Договору про функціонування Європейського Союзу («Договір») визначено принцип, що забороняє державну допомогу. Однак, у деяких випадках така допомога може бути сумісною із внутрішнім ринком відповідно до статей 107(2) і 107(3) Договору.

2. Заохочення роботи у сфері наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційної діяльності є важливою метою Союзу, що визначена у статті 179 Договору, де зазначено, що «Союз має на меті зміцнення наукової і технологічної баз за допомогою Європейської дослідницької зони, де дослідники, наукові знання та технології переміщуються вільно, а також шляхом заохочення в її межах конкуренції, зокрема в галузі промисловості, одночасно сприяючи всій дослідницькій діяльності, що вважається необхідною (...)». У статтях 180-190 Договору визначено види діяльності, які будуть здійснені з цією метою, а також сфера застосування та імплементація багаторічної рамкової програми.

3. У стратегії «Європа 2020» ⁽¹⁾ дослідження та розвиток («R&D») зазначені як ключові елементи для досягнення цілей розумного, сталого та всеосяжного зростання. З цією метою, Комісія визначила головну ціль, відповідно до якої 3% валового внутрішнього продукту (ВВП) Союзу слід інвестувати у R&D до 2020 року. Для сприяння прогресу у сфері наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційної діяльності,

⁽¹⁾ Повідомлення Комісії «Європа 2020 - стратегія розумного, сталого та всеосяжного зростання», COM(2010) 2020 остаточна редакція, 03.03.2010.

у стратегії Європа 2020, зокрема, була висунута флагманська ініціатива «Інноваційний Союз»⁽²⁾, направлена на покращення рамок умов та доступу до фінансування у сфері досліджень та інновацій для забезпечення можливості втілення інноваційних ідей у продуктах та послугах, що веде до економічного зростання та створення робочих місць⁽³⁾. У повідомленні Європа 2020 зазначено, що інструмент державної допомоги може «активно і позитивно сприяти ... заохочуючи та підтримуючи ініціативи для більш інноваційних, ефективних та екологічно чистих технологій, одночасно полегшуючи доступ до державної підтримки інвестицій, венчурного капіталу та фінансування на дослідження та розробки».

4. Оскільки загальновідомо, що конкурентні ринки, як правило, продукують ефективні результати у тому, що стосується цін, результатів роботи та використання ресурсів, у випадку виникнення неспроможності ринку⁽⁴⁾ втручання держави може покращити функціонування ринку і, таким чином, сприяти розумному, сталому та всеосяжному зростанню. В контексті проведення наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційної діяльності неспроможність ринку може виникати, наприклад, через те, що учасники ринку зазвичай не враховують (позитивні) зовнішні ефекти, які виникають в результаті економічної діяльності інших учасників, і, таким чином, займаються таким рівнем діяльності у сфері наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційної діяльності, який є занадто низьким з точки зору громадськості. Також, проекти у сфері проведення наукових досліджень, технічного розвитку та інновацій можуть страждати через недостатній доступ до фінансування (через асиметричну інформацію) або через проблеми з координацією серед фірм.

Таким чином, державна допомога у сфері наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційної діяльності може бути сумісною із внутрішнім ринком, якщо вона з великою вірогідністю може усунути неспроможність ринку шляхом заохочення виконання важливого проекту, що становить спільний інтерес для Європи, або полегшити розвиток певної економічної діяльності, і якщо спотворення конкуренції та торгівлі, що виникли внаслідок надання такої допомоги, не суперечать загальним інтересам.

5. Допомога у сфері наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційної діяльності в основному буде обґрунтовуватися відповідно до статей 107(3)(b) та 107(3)(c) Договору, згідно з якими Комісія може розглядати надання державної допомоги, сумісної із внутрішнім ринком, для сприяння здійсненню важливих проектів, що становлять спільний інтерес для Європи, або полегшення розвитку певної економічної діяльності в межах Союзу, якщо така допомога не чинить негативного впливу на умови торгівлі у такій мірі, що суперечить загальним інтересам.

6. У повідомленні про модернізацію державної допомоги⁽⁵⁾ Комісія оголосила три цілі, яких необхідно досягти шляхом модернізації системи контролю державної допомоги:

- (a) сприяння сталому, розумному і всеосяжному зростанню на конкурентному внутрішньому ринку;
- (b) зосередження *ex ante* уваги на випадках, що мають найбільший вплив на внутрішній ринок, одночасно зміцнюючи співпрацю з державами-членами у сфері застосування державної допомоги;
- (c) раціоналізація правил та забезпечення швидшого прийняття рішень.

7. Зокрема, повідомлення закликала до формування спільного підходу до перегляду різних настанов та рамок документів виходячи з ідеї зміцнення внутрішнього ринку, заохочення більшої результативності державних витрат шляхом здійснення більшого впливу державної допомоги на цілі, що становлять спільний інтерес, та більш ретельного вивчення стимулюючого ефекту, зменшення допомоги до мінімуму та потенційного негативного впливу допомоги на конкуренцію і торгівлю. Умови сумісності, викладені у цьому рамковому документі, базуються на такому спільному підході.

1. СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ І ТЕРМІНИ ТА ОЗНАЧЕННЯ

1.1. Сфера застосування

⁽²⁾ Повідомлення Комісії Європейському Парламенту, Раді, Європейському економічно-соціальному комітету та Комітету регіонів, «Європейська флагманська ініціатива 2020 — Інноваційний Союз», COM(2010) 546 остаточна редакція, 06.10.2010.

⁽³⁾ Загальні витрати на сферу R&D в межах Союзу (з яких приблизно 1/3 припадає на державний сектор, а 2/3 - на приватний) становили 2,06% ВВП у 2012 році, і зросли на 0,24 процентні пункти з 2005 року (Статистичні дані Євростат по зведеним показникам: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/europe_2020_indicators/headline_indicators). Хоча приватні витрати у сфері R&D (як частка від ВВП) незначною мірою збільшилися з 2008 року, однак існує велика різниця між державами-членами, промисловими секторами та окремими учасниками (Європейська Комісія, «Продуктивність діяльності у сфері дослідження та інновацій у державах-членах ЄС та асоційованих країнах 2013 рік»).

⁽⁴⁾ Термін «неспроможність ринку» стосується ситуацій, у яких ринки, якщо їх залишити без нагляду, навряд будуть діяти ефективно.

⁽⁵⁾ Повідомлення Комісії Європейському Парламенту, Раді, Європейському економічно-соціальному комітету та Комітету регіонів, «Модернізація державної допомоги ЄС (SAM)», COM(2012) 209 остаточна редакція, 08.05.2012.

8. Принципи, зазначені у цьому рамковому документі, застосовуються до державної допомоги у сфері проведення наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційної діяльності в усіх сферах, які регулюються Договором. Таким чином, його застосовують у тих сферах, які регулюються конкретним правилами Союзу щодо державної допомоги, крім випадків, коли у таких правилах зазначено інше.

9. Фінансування Союзу під централізованим управлінням установ, агентств, спільних підприємств або інших органів Союзу, які не знаходяться під безпосереднім чи опосередкованим контролем держав-членів⁽⁶⁾, не є державною допомогою. Якщо таке фінансування Союзу поєднано із державною допомогою, лише остання може розглядатися для визначення того, чи були досягнуті мінімальні значення, встановлені у повідомленні або, в контексті цього рамкового документа, чи підлягають вони оцінюванню сумісності.

10. Допомога у сфері проведення наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційної діяльності для фірм, що перебувають у складному становищі, як визначено для цілей цього рамкового документа у Настановах Співтовариства щодо державної допомоги для порятунку та реструктуризації фірм, що перебувають у складному становищі⁽⁷⁾, зі змінами та доповненнями, виключена зі сфери застосування цього рамкового документа.

11. Під час проведення оцінки допомоги в сфері наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційної діяльності в інтересах бенефіціара, на якого поширюється дія наказу про відновлення, після попереднього рішення Комісії, яке проголошувало надання допомоги незаконним та несумісним із внутрішнім ринком, Комісія візьме до уваги обсяг допомоги, який ще необхідно відшкодувати⁽⁸⁾.

1.2. Заходи з надання допомоги, на які поширюється рамковий документ

12. Комісія визначила ряд заходів у сфері проведення наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційної діяльності, для яких державна допомога може, у певних випадках, бути сумісною із внутрішнім ринком.

(а) **надання допомоги проектам у сфері R&D**, в якій частина дослідницького проекту, для якого надається допомога, належить до категорій фундаментального дослідження або прикладного дослідження, де останню категорію можна поділити на промислове дослідження та експериментальні розробки⁽⁹⁾. Така допомога в основному призначена для усунення неспроможності ринку, пов'язаної із позитивними зовнішніми ефектами економічної діяльності (перетіканням знань), однак вона також може бути направлена на усунення неспроможності ринку, спричиненої неповною та асиметричною інформацією або (зазвичай у спільних проектах) невдалою координацією;

(б) **надання допомоги на техніко-економічне обґрунтування**, пов'язане із проектами у сфері R&D та направлене на подолання неспроможності ринку, що в основному є наслідком надання неповної та асиметричної інформації;

(с) **надання допомоги для будівництва та модернізації дослідницьких інфраструктур**, яка основним чином направлена на неспроможність ринку, що є наслідком труднощів координації. Високоякісні дослідницькі інфраструктури стають все більш необхідними для проведення новаторських досліджень, оскільки вони приваблюють талановитих співробітників з усього світу та є істотно важливими, наприклад, для інформаційних та комунікаційних технологій, а також основних передових технологій⁽¹⁰⁾;

(д) **надання допомоги на інноваційну діяльність**, що в основному направлена на боротьбу із неспроможністю ринку, пов'язаною із позитивними зовнішніми ефектами економічної діяльності (перетіканням знань), труднощами координації та, меншою мірою, асиметричною інформацією. У випадку малих та середніх підприємств (МСП), така допомога інноваціям може бути надана для отримання, затвердження та захисту патентів та інших нематеріальних активів, прикомандирування висококваліфікованого персоналу, а також для отримання інноваційних дорадчих послуг та послуг підтримки. Крім того, для заохочення великих підприємств до співпраці із МСП у сфері процесу та організації інноваційної діяльності, витрати на таку діяльність, понесені як МСП, так і великими підприємствами, також можуть бути відшкодовані за рахунок підтримки;

⁽⁶⁾ Наприклад, фінансування, яке надається в рамках програми Horizon 2020 або Програми ЄС для розвитку конкурентоспроможності підприємств та малих і середніх підприємств (COSME).

⁽⁷⁾ Настанови Співтовариства про державну допомогу для порятунку і реструктуризації фірм, що перебувають у скрутному становищі (ОВ С 244, 01.10.2004, с. 2).

⁽⁸⁾ Див. об'єднані справи T-244/93 та T-486/93 *TWD Textilwerke Deggendorf GmbH v Commission* [1995] ECR11-02265.

⁽⁹⁾ Комісія вважає корисною підтримку різних категорій діяльності у сфері R&D, не зважаючи на те, що така діяльність може здійснюватися за принципами інтерактивної, а не лінійної моделі.

⁽¹⁰⁾ Основні передові технології визначені і наведені у повідомленні Комісії Європейському Парламенту, Раді, Європейському економічно-соціальному комітету та Комітету регіонів, «Європейська стратегія щодо основних передових технологій - шлях до економічного зростання та до робочих місць», COM(2012) 341 остаточна редакція, 26.06.2012.

(е) **надання допомоги інноваційним кластерам**, направлене на вирішення проблем неспроможності ринку, пов'язаних із координаційними проблемами, що стримують розвиток кластерів або обмежують комунікаційні та інформаційні потоки як всередині кластерів, так і між ними. Державна допомога може сприяти вирішенню цієї проблеми, по-перше, шляхом підтримки інвестицій у відкриті та спільні інфраструктури для інноваційних кластерів, і, по-друге, шляхом підтримки, не довше 10 років, діяльності кластерів, пов'язаної із зміцненням співпраці, налагодженням зв'язків та навчанням.

13. Держави-члени повинні повідомити про усі випадки надання допомоги у сфері наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційної діяльності згідно зі статтею 108(3) Договору, за винятком застосування інструментів, що відповідають умовам, зазначеним у регламенті щодо блокового виключення, ухваленого Комісією відповідно до статті 1 Регламенту Ради (ЄС) № 994/98 ⁽¹¹⁾.

14. Цей рамковий документ визначає критерії сумісності для схем допомоги щодо проведення наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційної діяльності та індивідуальної допомоги, на які поширюються вимоги щодо повідомлення, і які повинні обов'язково оцінюватися згідно зі статтею 107(3)(с) Договору ⁽¹²⁾.

1.3. Терміни та означення

15. Для цілей цього рамкового документу застосовуються такі терміни та означення:

- (а) **«спеціальна допомога (ad hoc)»** означає допомогу, яка не надається на основі схеми допомоги;
- (б) **«допомога»** означає будь-який захід, що задовольняє критеріям, викладеним у Статті 107(1) Договору;
- (в) **«інтенсивність допомоги»** означає валову суму допомоги, виражену у відсотках від прийнятних витрат до вирахування податків чи інших зборів. Якщо допомога надається не у формі гранту, а у іншій формі, сумою допомоги є грантовий еквівалент допомоги. Державна допомога, яка виплачується в кілька етапів, дисконтується до її вартості на момент надання такої допомоги. Процентна ставка, яка буде використовуватися з цією метою, є базовою обліковою ставкою ⁽¹³⁾, яка застосовується на момент надання дотації. Інтенсивність допомоги розраховується на одного бенефіціара;
- (г) **«схема допомоги»** означає будь-який акт, на підставі якого, без застосування додаткових імплементаційних інструментів, може бути надано індивідуальну допомогу підприємствам, визначеним в цьому такому акті загалом та абстрактно, а також будь-який акт, на основі якого допомога, не пов'язана з конкретним проектом, може бути надана одному або кільком підприємствам;
- (д) **«прикладне дослідження»** означає промислові дослідження, експериментальні розробки або будь-яку їх комбінацію;
- (е) **«на відстані руки»** означає, що умови угоди між договірними сторонами не відрізняються від умов, які існували б між незалежними підприємствами, та не містять елементів змови. Будь-яка угода, що є наслідком відкритої, прозорої та недискримінаційної процедури, вважається такою, що відповідає принципу «на відстані руки»;
- (ж) **«дата надання допомоги»** означає дату, коли юридичне право на отримання допомоги надається бенефіціару відповідно до застосовного національного правового режиму;
- (з) **«ефективна співпраця»** означає співпрацю між принаймні двома незалежними сторонами для обміну знаннями або технологіями чи для досягнення спільної цілі, основою якої є поділ праці, де сторони разом визначають сферу спільного проекту, вносять свій вклад у його імплементацію та розподіляють між собою ризики проекту та його результати. Одна або декілька сторін можуть нести усі витрати на проект, таким чином позбавляючи інші сторони від фінансових ризиків. Дослідження, виконане на замовлення та надання дослідницьких послуг не вважається формою співпраці.
- (и) **«ексклюзивні розробки»** означає публічну закупівлю послуг у сфері досліджень та розробок, усі вигоди від яких належать виключно замовнику або підрядній компанії, і які замовник або підрядна компанія можуть використовувати для здійснення своєї діяльності за умови повного відшкодування її

⁽¹¹⁾ Регламент Ради (ЄС) № 994/98 від 7 травня 1998 року про застосування статей 92 та 93 Договору про заснування Європейського Співтовариства до певних категорій горизонтальної державної допомоги (ОВ L 142, 14.05.1998, с. 1), зі змінами, внесеними Регламентом Ради (ЄС) № 733/2013 від 22 липня 2013 року (ОВ L 204, 31.07.2013, с. 15).

⁽¹²⁾ Критерії аналізу сумісності державної допомоги та внутрішнього ринку для сприяння здійсненню важливих проектів, що становлять спільний інтерес для ЄС, зокрема допомоги у сфері проведення наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційної діяльності, що оцінюється відповідно до статті 107(3)(б) Договору, зазначені в окремому повідомленні Комісії.

⁽¹³⁾ Див. повідомлення Комісії про перегляд методу встановлення базисної ставки та ставки дисконтування (ОВ С 14, 19.01.2008, с. 6).

вартості;

(j) **«експериментальні розробки»** означає придбання, об'єднання, формування та використання існуючих наукових, технічних, підприємницьких та інших відповідних знань і навичок з метою розробки нових або вдосконалення існуючих продуктів, процесів або послуг. Це також може включати, наприклад, діяльність, спрямовану на концептуальне визначення, планування та документування нових продуктів, процесів або послуг. Експериментальна розробка може включати в себе розробку прототипу, демонстрацію, первинне використання, тестування та перевірку нових або вдосконалених продуктів, процесів або послуг в середовищі, подібному до умов експлуатації в реальному житті, де основною метою є подальше здійснення технічних удосконалень продуктів, процесів або послуг, які фактично не є остаточно сформованими. Це може включати розробку використовуваних в комерційних цілях прототипу або пілотної розробки, які є обов'язково кінцевим комерційним продуктом, і які є занадто дорогими для виробництва з метою їх використання лише для демонстрацій та перевірок. Експериментальна розробка не передбачає внесення планових або періодичних змін до вже існуючих продуктів, виробничих ліній, процесів, послуг та інших робіт, які здійснюють поточну роботу, навіть якщо такі зміни можуть вносити покращення;

(k) **«техніко-економічне обґрунтування»** означає оцінку та аналіз потенціалу проекту, спрямованого на підтримку процесу вироблення й ухвалення рішень шляхом об'єктивного та раціонального розкриття його сильних і слабких сторін, можливостей та ризиків, а також виявлення ресурсів, необхідних для його виконання і, врешті, його шансів на успіх;

(l) **«повне присвоєння»** означає, що дослідницька організація, дослідницька інфраструктура або суб'єкт публічних закупівель користується усіма економічними вигодами прав на інтелектуальну власність за рахунок збереження права на необмежене користування такими правами, зокрема правом власності та правом надавати ліцензії. Це також може стосуватись випадків, коли дослідницька організація або дослідницька інфраструктура (відповідно, суб'єкт публічних закупівель) прийме рішення укласти додаткові контракти, що стосуються таких прав, зокрема ліцензувати їх для партнерів зі співпраці (відповідно, підприємств).

(m) **«фундаментальне дослідження»** означає експериментальну або теоретичну роботу, яка виконується в першу чергу для отримання нових знань про базові основи явищ та фактів, за якими можна вести спостереження, не маючи на меті будь-яке пряме комерційне застосування або використання.

(n) **«валовий еквівалент гранту»** означає обсяг допомоги, якби вона надавалась у формі гранту, до вирахування податків чи інших зборів;

(o) **«висококваліфікований персонал»** означає працівників, що мають середню та вищу освіту та принаймні п'ять років відповідного професійного досвіду, що може також включати докторантуру;

(p) **«індивідуальна допомога»** означає допомогу, яка надається окремим підприємствам та до якої належить спеціальна допомога та допомога, що надається на основі схеми допомоги;

(q) **«промислове дослідження»** означає заплановане дослідження або критичне дослідження, спрямоване на здобування нових знань та навичок для розробки нових продуктів, процесів або послуг, або для досягнення значного покращення існуючих продуктів, процесів або послуг. До нього відносять створення складових частин комплексних систем та створення прототипів в лабораторних умовах або в природному середовищі із застосуванням симуляторів інтерфейсів існуючих систем, а також пілотні лінії, якщо це необхідно для промислових досліджень і, зокрема, для перевірки технології на запатентованість.

(r) **«консультаційні послуги у сфері інновацій»** означають надання консультацій, допомоги та організацію навчання у сфері передачі інформації, придбання, захисту та використання нематеріальних активів, застосування стандартів і правил, які їх включають;

(s) **«інноваційні кластери»** означає структури або організовані групи незалежних сторін (наприклад, інноваційні стартапи, малі, середні та великі підприємства, а також науково-дослідні організації та організації, що займаються поширенням знань, некомерційні організації та інші пов'язані з ними суб'єкти господарської діяльності), призначені для стимулювання інноваційної діяльності шляхом заохочення спільного використання об'єктів та обміну знаннями та професійним досвідом, а також ефективного сприяння передачі знань, налагодженню зв'язків, поширенню інформації та співпраці між підприємствами та іншими організаціями, що входять до кластера;

(t) **«послуги з підтримки інновацій»** означає надання офісних приміщень, баз даних, бібліотек, досліджень ринку, лабораторій, засобів маркування якості, тестування та сертифікації з метою розробки більш ефективних продуктів, процесів або послуг;

- (u) **«нематеріальні активи»** означає активи, які не мають матеріального або фінансового втілення, такі як патенти, ліцензії, ноу-хау та інша інтелектуальна власність;
- (v) **«передача знань»** означає будь-який процес, що має на меті отримання, збір та обмін явними та неявними знаннями, зокрема навичками та вміннями, що стосуються як господарської, так і негосподарської діяльності як, наприклад спільні дослідження, надання консультацій, ліцензування, похідні розробки, публікація та мобільність дослідників та іншого персоналу, залученого до такої діяльності. Окрім наукового та технологічного знання, вона включає інші типи знань, такі як інформація про застосування стандартів та регламентів, які їх включають, та про умови середовищ, подібні до умов експлуатації в реальному житті і методи організаційних інновацій, а також управління знанням, що має відношення до виявлення, набуття, захисту та використання нематеріальних активів;
- (w) **«великі підприємства»** означає підприємства, які не підпадають під визначення малих та середніх підприємств;
- (x) **«чисті додаткові витрати»** означає різницю між очікуваною чистою поточною вартістю проекту чи діяльності, що отримує допомогу, та здійсненим прогнозованим обсягом інвестицій, за умови відсутності втручання, які б довелось здійснити бенефіціару за відсутності допомоги;
- (y) **«організаційна інновація»** означає імплементацію нового організаційного методу ведення господарської діяльності підприємством, організації робочого місця або зовнішніх відносин, без урахування змін, які ґрунтуються на організаційних методах, що вже застосовуються підприємством, змін в стратегії управління, злиття і поглинання, припинення використання процесу, простої заміни капіталу або розширення капіталу, змін, зумовлених виключно змінами цін на фактори виробництва, кастомізацію, локалізацію, регулярні, сезонні та інші циклічні зміни та торгівлю новими чи значно вдосконаленими продуктами;
- (z) **«витрати на персонал»** означають витрати на дослідників, техніків та інший допоміжний персонал відповідно до рівня їх зайнятості на відповідному проекті або діяльності;
- (aa) **«докомерційна закупівля»** означає публічні закупівлі послуг у сфері дослідження та розробки, де замовник або підрядна компанія не зберігають усі результати та вигоди контракту виключно за собою для використання у власних інтересах, а ділиться ними з надавачами відповідно до ринкових умов. Контракт, об'єкт якого підпадає під одну або декілька категорій досліджень та розробки, визначених у цьому рамковому документі, повинен мати обмежену тривалість і він може включати розробку прототипів або обмеженого обсягу перших продуктів або послуг у формі тестової партії. Придбання комерційного обсягу продуктів або послуг не повинно бути об'єктом того ж зазначеного вище контракту;
- (bb) **«інновація процесу»** означає імплементацію нового або значно покращеного методу виробництва або доставки (зокрема це передбачає значні зміни у техніках, обладнанні або програмному забезпеченні), до якої не відносяться незначні зміни або покращення, збільшення можливостей виробництва або надання послуг шляхом додавання виробничих або логістичних систем, які є дуже подібними до тих, що вже використовуються, припинення використання процесу, проста заміна капіталу або розширення капіталу, зміни, зумовлені виключно змінами цін на фактори виробництва, кастомізація, локалізація, регулярні, сезонні та інші циклічні зміни та торгівля новими чи значно вдосконаленими продуктами;
- (cc) **«проект R&D»** означає діяльність, яка охоплює заходи, що включають одну або декілька категорій досліджень і технічних розробок, визначених у цьому рамковому документі, і яка призначена для виконання неподільного завдання точного економічного, наукового або технічного характеру з чіткими заздалегідь визначеними цілями. Проект R&D може складатися з декількох робочих пакетів, заходів або послуг, а також включає в себе чіткі цілі, види діяльності, які здійснюватимуться для досягнення таких цілей (зокрема, очікувані витрати на них), і конкретні показники для визначення результатів цієї діяльності і порівняння їх з відповідними цілями. Якщо два або більше проекти R&D не мають чіткого розмежування один від одного, і, зокрема, якщо вони не передбачають незалежних можливостей технічних досягнень, то вони розглядаються як єдиний проект.
- (dd) **«поворотний аванс»** означає позику для проекту, яка виплачується однією або більше частинами, та умови повернення якої залежать від результатів проекту;
- (ee) **«організація, що займається дослідженнями та поширенням знань»** або «дослідницька організація» означає юридичну особу (наприклад, університети або науково-дослідні інститути, агентства з передачі та обміну технологій, інноваційні посередники, науково-орієнтовані фізичні або віртуальні спільні організації), незалежно від її правового статусу (організована в рамках публічного чи приватного права) або способу фінансування, основним завданням якої є самостійне проведення фундаментальних досліджень, промислових досліджень або експериментальних розробок чи поширення інформації про

результати такої діяльності шляхом навчання, публікації або передачі знань. Якщо така юридична особа також здійснює господарську діяльність, то фінансування, витрати і доходи від такої господарської діяльності слід враховувати окремо. Підприємства, які можуть здійснювати значний вплив на таку юридичну особу, наприклад як акціонери або члени, не можуть мати преференційного доступу до результатів її роботи.

(ff) **«дослідницька інфраструктура»** означає об'єкти, ресурси і пов'язані з ними послуги, які використовуються в науковому співтоваристві для проведення досліджень у відповідних сферах, і охоплює наукове обладнання або набори інструментів, інформаційні ресурси, такі як колекції, архіви або структурована наукова інформація, які сприяють формуванню інформаційних та комунікаційних інфраструктур на основі технологій, таких як мережа, комп'ютерні системи, програмне забезпечення та зв'язок, або будь-який інший унікальний вид організації, необхідні для проведення досліджень. Такі інфраструктури можуть бути «розташовані на єдиному об'єкті» або «розпорошені» (організована мережа ресурсів) ⁽¹⁴⁾;

(gg) **«прикомандирування»** означає тимчасове працевлаштування співробітників бенефіціаром з правом повернення до попереднього працедавця;

(hh) **«малі та середні підприємства»** або «МСП», «малі підприємства» та «середні підприємства» означає підприємства, що відповідають критеріям, визначеним у рекомендації Комісії щодо визначення мікро, малих та середніх підприємств ⁽¹⁵⁾;

(ii) **«початок робіт»** або «початок проекту» означає або початок діяльності у сфері проведення наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційної діяльності, або першу угоду між бенефіціаром та підрядниками про здійснення проекту, залежно від того, що відбудеться раніше. Підготовчі роботи, такі як отримання дозволів та проведення аналізів доцільності, не вважаються початком робіт;

(jj) **«матеріальні активи»** означає активи, до яких входять земля, будівлі та заводи, обладнання та механізми.

2. ДЕРЖАВНА ДОПОМОГА У ЗНАЧЕННІ СТАТТІ 107(1) ДОГОВОРУ

16. Як правило, будь-які заходи, що відповідають критеріям статті 107 (1) Договору, вважаються державною допомогою. Хоча окреме повідомлення Комісії про поняття державної допомоги роз'яснює як Комісія розуміє поняття державної допомоги загалом, ситуації, які зазвичай виникають у сфері проведення наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційної діяльності, розглядаються у цій секції без обмеження тлумачення, наданого Судом Європейського Союзу.

2.1. Організації, що займаються дослідженнями та поширенням знань та інфраструктури досліджень як реципієнти державної допомоги

17. Організації, що займаються дослідженнями та поширенням знань («дослідницькі організації») і дослідницькі інфраструктури є реципієнтами державної допомоги, якщо їхнє державне фінансування задовольняє умови, викладені у статті 107(1) Договору. Як пояснено у Повідомленні про поняття державної допомоги, та згідно з практикою Суду, бенефіціар повинен кваліфікуватися як підприємство, однак така кваліфікація не залежить від його юридичного статусу, тобто чи він організований в рамках публічного чи приватного права, або його економічного характеру, тобто чи є його метою отримання прибутку. Переважно вирішальним для такої кваліфікації як підприємства є здійснення господарської діяльності, яка полягає у наданні продуктів або послуг на певному ринку ⁽¹⁶⁾.

2.1.1. Державне фінансування негосподарської діяльності

18. Якщо один суб'єкт здійснює діяльність як господарського, так і негосподарського характеру, державне фінансування негосподарської діяльності не підпадає під дію статті 107(1) Договору, якщо ці два види діяльності, а також витрати на них, їх фінансування та прибутки можна чітко розділити для ефективного уникнення перехресного субсидування господарської діяльності. Доказом належного розподілу витрат, фінансування та прибутків може бути щорічна фінансова звітність відповідного суб'єкта.

19. Комісія вважає, що така діяльність є, як правило, діяльністю негосподарського характеру:

⁽¹⁴⁾ Див. статтю 2(а) Регламенту Ради (ЄС) № 723/2009 від 25 червня 2009 року про правові рамки Співтовариства, що стосуються Європейського дослідницького консорціуму у сфері інфраструктури (ERIC) (ОВ L 206, 08.08.2009, с. 1).

⁽¹⁵⁾ Рекомендація Комісії від 6 травня 2003 року щодо визначення мікро, малих та середніх підприємств (ОВ L 124, 20.05.2003, с. 36).

⁽¹⁶⁾ Справа С-1 18/85 *Комісія проти Італії* [1987] ECR 2599, параграф 7; Справа С-35/96 *Комісія проти Італії* [1998] ECR I-3851 параграф 36; Справа С-309/99 *Wouters* [2002] ECR I-1577, параграф 46.

(a) основна діяльність дослідницьких організацій та дослідницьких інфраструктур, зокрема:

— навчання з метою підвищення кваліфікації людських ресурсів. Відповідно до прецедентного права⁽¹⁷⁾ та практики прийняття рішень Комісії⁽¹⁸⁾, і як пояснено у Повідомленні про поняття державної допомоги та Повідомленні про послуги, що становлять загальноекономічний інтерес⁽¹⁹⁾, державна освіта, організована в межах національної системи освіти, що переважно або повністю фінансується державою, і нагляд за якою здійснює держава, вважається негосподарською діяльністю⁽²⁰⁾;

— незалежні R&D для здобуття знань та кращого розуміння, зокрема спільні R&D, де дослідницька організація або дослідницька інфраструктура беруть участь в ефективній співпраці⁽²¹⁾;

— широке розповсюдження результатів досліджень на невиключній та недискримінаційній основі, наприклад через навчання, бази даних з відкритим доступом, відкриті публікації або відкрите програмне забезпечення.

(b) діяльність з передачі знань, якщо вона здійснюється дослідницькою організацією або дослідницькою інфраструктурою (зокрема їхніми відділами або дочірніми компаніями) або спільно з, чи від імені та на замовлення інших таких суб'єктів, а також якщо усі прибутки від такої діяльності повторно інвестуються у первинну діяльність дослідницької організації або дослідницької інфраструктури. Негосподарський характер такої діяльності не порушується укладанням договору на надання відповідних послуг третім сторонам або через відкриті тендери.

20. Якщо дослідницька організація або дослідницька інфраструктура використовуються для здійснення як господарської, так і негосподарської діяльності, державне фінансування регулюється правилами державної допомоги тільки у тій мірі, в якій воно покриває витрати, пов'язані із господарською діяльністю⁽²²⁾. Якщо дослідницька організація або дослідницька інфраструктура використовуються майже виключно для здійснення негосподарської діяльності, їх фінансування може не підпадати під правила державної допомоги в повному обсязі, за умови, що економічне використання залишається лише допоміжним, тобто відповідає діяльності, яка напряму пов'язана та необхідна для роботи дослідницької організації або дослідницької інфраструктури, або нерозривно пов'язана з її основним використанням у господарській діяльності, і сфера застосування якої є обмеженою. Для цілей цього рамкового документа, Комісія розглядатиме це як зазначений вище випадок, в якому для господарської діяльності застосовуються ті ж вхідні ресурси (такі як матеріали, обладнання, робоча сила та основний капітал), що й на неекономічну діяльність, а обсяг ресурсів, що виділяється на таку господарську діяльність кожного року, не перевищує 20% загальної річної продуктивності відповідного суб'єкта.

2.1.2. Державне фінансування господарської діяльності

21. Без порушення пункту 20, якщо дослідницькі організації або дослідницькі інфраструктури використовують для здійснення господарської діяльності, наприклад здачі в оренду підприємствам обладнання або лабораторних приміщень, надання послуг підприємствам або проведення досліджень на замовлення, державне фінансування такої господарської діяльності, як правило, буде вважатися державною допомогою.

22. Однак, Комісія не буде розглядати дослідницьку організацію або дослідницьку інфраструктуру як бенефіціара державної допомоги, якщо вони виступають лише посередником для передачі державного фінансування та вигод, отриманих в результаті використання такого фінансування, кінцевим бенефіціарам. Як правило, така ситуація складається якщо:

(a) державне фінансування та вигоди, отримані через таке фінансування, є вимірюваними та наочними, і існує відповідний механізм, що забезпечує їхнє отримання кінцевими одержувачами, наприклад за допомогою зменшених цін, і

⁽¹⁷⁾ Справа C-263/86 *Humble ma Edel* [1988] ECR I-5365, параграфи 9-10, 15-18; Справа C-1 09/92 *Wirtli* [1993] ECR I-06447, параграф 15.

⁽¹⁸⁾ Див. для прикладів справи NN54/2006, *Коледж логістики Пферов, та N 343/2008, Індивідуальна допомога Коледжу Нієрегіза на створення Центру часткових знань*.

⁽¹⁹⁾ Див. пункти 26-26 повідомлення Комісії про застосування Правил державної допомоги Європейського Союзу до компенсації за надання послуг, що становлять загальноекономічний інтерес (ОВ С 8, 11.01.2012, с. 4).

⁽²⁰⁾ Підготовка робочої сили, в рамках правил надання державної допомоги, в частині, що стосується допомоги у підготовці, не вважається основною негосподарською діяльністю дослідницьких організацій.

⁽²¹⁾ Надання послуг R&D, а також R&D, що здійснюються від імені та на замовлення підприємств, не вважаються незалежними R&D.

⁽²²⁾ Якщо дослідницька організація або дослідницька інфраструктура фінансується як з державних, так і з приватних джерел, Комісія розглядатиме це як випадок, коли державне фінансування, надане відповідному суб'єкту на певний звітний період, перевищує витрати на негосподарську діяльність, понесені протягом такого періоду.

(b) посередник не отримує більше переваг, оскільки його обирають за допомогою процедури відкритого тендеру, або державне фінансування доступне усім суб'єктам, що задовольняють необхідні об'єктивні умови для того, щоб клієнти, як кінцеві одержувачі, мали можливість отримати відповідні послуги від будь-якого посередника.

23. Державна допомога застосовується на рівні кінцевих одержувачів у разі виконання умов, зазначених у пункті 22.

2.2. Непряма державна допомога підприємствам через організації, що займаються дослідженнями та поширенням знань та дослідницькі інфраструктури з державним фінансуванням

24. На питання про те, за яких умов і чи отримують підприємства перевагу, в значенні статті 107(1) Договору, у випадках виконання дослідження на замовлення або надання дослідницьких послуг дослідницькою організацією або дослідницькою інфраструктурою, а також у випадках співпраці з дослідницькою організацією або дослідницькою інфраструктурою, необхідно відповісти відповідно до загальних принципів державної допомоги. З цією метою, як пояснено у Повідомленні про поняття державної допомоги, зокрема може бути необхідно оцінити чи поведінку дослідницької організації або інфраструктури досліджень можна приписати державі⁽²³⁾.

2.2.1. Дослідження від імені і за дорученням підприємств (дослідження на замовлення або дослідницькі послуги)

25. Якщо дослідницька організація або дослідницька інфраструктура використовуються для проведення досліджень на замовлення або надання дослідницьких послуг підприємству, яке зазвичай визначає умови контракту, володіє результатами дослідження та бере на себе ризики невиконання зобов'язань, державна допомога у будь-якому вигляді зазвичай не надається підприємству, якщо дослідницькій організації або інфраструктурі дослідження виплачується належна винагорода за їхні послуги, зокрема у випадку виконання однієї з таких умов:

(a) дослідницька організація або дослідницька інфраструктура проводить дослідження на замовлення або надає дослідницькі послуги за ринковою ціною⁽²⁴⁾, або

(b) якщо ринкова ціна відсутня, дослідницька організація або дослідницька інфраструктура проводить дослідження на замовлення або надає дослідницькі послуги за ціною, яка:

— відображає усі витрати на послугу та зазвичай містить маржу, встановлену з посиланням на витрати, що зазвичай несуть підприємства, які проводять активну діяльність у сфері, до якої належить відповідна послуга, або

— є результатом переговорів за принципом «на відстані руки», де дослідницька організація або дослідницька інфраструктура, як надавач послуг, веде переговори для отримання максимальної економічної вигоди на момент укладання контракту, та покриває принаймні його граничні витрати.

26. Якщо володіння або доступ до прав на інтелектуальну власність («IPR») залишаються в дослідницької організації або інфраструктури досліджень, їхню ринкову вартість можна вирахувати з суми, що виплачується за відповідні послуги.

2.2.2. Співпраця з підприємствами

27. Проект вважається таким, що реалізується шляхом ефективної співпраці, якщо принаймні дві незалежні сторони переслідують спільну мету на основі поділу праці, та разом визначають сферу спільного проекту, беруть участь у його розробці, вносять вклад у його імплементацію та розподіляють між собою фінансові, технологічні, наукові та інші ризики проекту та його результати. Одна або декілька сторін можуть нести усі витрати на проект, таким чином позбавляючи інші сторони від фінансових ризиків. Умови спільного проекту, зокрема ті, що стосуються фінансового внеску у проект, розподілу ризиків та результатів, поширення результатів, доступу та розподілу прав інтелектуальної власності, повинні бути узгоджені до початку проекту⁽²⁵⁾. Дослідження, виконане на замовлення, та надання дослідницьких послуг не вважається формою співпраці.

⁽²³⁾ Див Справа С-482/99 *Франція v Комісія* [2002] ECR I-4397, параграф 24.

⁽²⁴⁾ Якщо дослідницька організація або дослідницька інфраструктура надає конкретні дослідницькі послуги або проводить дослідження на замовлення вперше від імені даного підприємства, на експериментальній основі та протягом чітко обмеженого періоду часу, Комісія, як правило, вважає ціну за згадані вище послуги ринковою ціною, якщо такі дослідницькі послуги або дослідження на замовлення є унікальними, і можливо довести відсутність ринку для них.

⁽²⁵⁾ Це не стосується остаточних угод про ринкову вартість похідних від проекту прав інтелектуальної власності та вартості внесків у проект.

28. Якщо спільні проекти виконуються спільно підприємствами та дослідницькими організаціями або дослідницькими інфраструктурами, Комісія вважає, що жодна непряма державна допомога не надається підприємствам-учасникам через такі суб'єкти через сприятливі умови співпраці, якщо задоволено одну з таких умов:

- (a) підприємства-учасники несуть усі витрати на проект, або
- (b) результати співпраці, які не ведуть до появи прав інтелектуальної власності, можуть широко розповсюджуватися, а будь-які права на інтелектуальну власність, що є результатом діяльності дослідницьких організацій або дослідницьких інфраструктур, повністю закріплені за такими суб'єктами, або
- (c) будь-які права інтелектуальної власності, що є результатом роботи проекту, а також пов'язані із ними права доступу, закріплені за різним партнерам в рамках співпраці у такий спосіб, який в достатній мірі відображає їхні комплекси робіт, внески та відповідні інтереси, або
- (d) дослідницькі організації або дослідницькі інфраструктури отримують компенсацію, що дорівнює ринковій ціні на права інтелектуальної власності, які є результатом їхньої діяльності і які надані підприємствам-учасникам або тим підприємствам-учасникам, за якими закріплені права доступу. Абсолютна сума вартості будь-якого внеску, як фінансового, так і не фінансового, підприємств-учасників у витрати на діяльність дослідницьких організацій або дослідницьких інфраструктур, наслідком якої стала поява відповідних прав на інтелектуальну власність, може бути вирахована з такої компенсації.

29. Для цілей пункту 28(d), Комісія вважатиме, що отримана компенсація рівнозначна ринковій ціні, якщо вона дозволяє відповідним дослідницьким організаціям або дослідницьким інфраструктурам користуватися усіма економічними вигодами таких прав, якщо задоволено одну з таких умов:

- (a) сума компенсації була визначена за допомогою відкритої, прозорої та недискримінаційної процедури конкурентного продажу, або
- (b) оцінка незалежного експерта підтвердила, що сума компенсації принаймні дорівнює ринковій ціні, або
- (c) дослідницька організація або дослідницька інфраструктура, як продавець, можуть продемонструвати, що вони результативно провели переговори щодо компенсації, на умовах принципу «на відстані руки», для отримання максимальної економічної вигоди на момент укладання контракту, беручи до уваги його статутні цілі, або
- (d) у випадках, коли угода про співпрацю надає підприємству, що бере участь у співпраці, право першої відмови у тому, що стосується прав на інтелектуальну власність, які виникли в результаті діяльності дослідницьких організацій або дослідницьких інфраструктур, що співпрацюють, якщо ці суб'єкти застосовують взаємне право для сприяння отриманню більш економічно вигідних пропозицій від третіх сторін, для того, щоб підприємства, що співпрацюють, представляли свою співставну пропозицію.

30. Якщо жодна з умов пункту 28 не була виконана, повна вартість внеску дослідницьких організацій або дослідницьких інфраструктур у проект буде вважатись перевагою для підприємств, що співпрацюють, до яких застосовуються правила державної допомоги.

2.3. Публічні закупівлі послуг у сфері досліджень та розробок

31. Суб'єкт публічних закупівель, може закуповувати послуги у сфері досліджень і розробок у підприємств за допомогою процедур ексклюзивної розробки та докомерційної закупівлі ⁽²⁶⁾.

32. Якщо процедура відкритого тендеру для публічних закупівель проводиться згідно із застосовними директивами ⁽²⁷⁾, Комісія, як правило, вважатиме, що жодна державна допомога, в значенні статті 107(1) Договору, не надається підприємствам, які надають відповідні послуги ⁽²⁸⁾.

⁽²⁶⁾ Див. повідомлення та робочий документ для асоційованого персоналу - Повідомлення Комісії Європейському Парламенту, Раді, Європейському економічно-соціальному комітету та Комітету регіонів, «Докомерційна закупівля: впровадження інновацій для забезпечення сталої високої якості державних послуг в Європі», COM(2007) 799 остаточна редакція, 14.12.2007.

⁽²⁷⁾ Див. статтю 27 Директиви Європейського Парламенту і Ради 2014/24/ЄС від 26 лютого 2014 року про публічні закупівлі та скасування Директиви Європейського Парламенту і Ради 2004/18/ЄС (ОВ L 94, 28.03.2014, с. 65) та статтю 45 Директиви Європейського Парламенту і Ради 2014/25/ЄС від 26 лютого 2014 року про закупівлю суб'єктами, зайнятими у сфері водопостачання, енергопостачання, транспортних та поштових послуг та скасування Директиви 2004/17/ЄС (ОВ L 94, 28.03.2014, с. 243). Також, у випадку застосування обмеженої процедури в значенні, відповідно, статті 28 Директиви 2014/24/ЄС та статті 46 Директиви 2014/25/ЄС, Комісія також вважатиме, що жодна державна допомога не надається підприємствам, якщо тільки зацікавленим постачальникам не чинилися перешкоди для участі у тендері без поважних причин.

⁽²⁸⁾ Це також застосовується, якщо суб'єкти публічних закупівель закуповують інноваційні технології, які є похідними від

33. В усіх інших випадках, зокрема у випадку докомерційної закупівлі, Комісія вважатиме, що жодна державна допомога не надається підприємствам, якщо ціна відповідних послуг повністю відображає ринкову вартість переваг, отриманих суб'єктом публічних закупівель, та ризиків, що беруть на себе постачальники-учасники, зокрема якщо задоволено усі наведені нижче умови:

(a) процедура відбору є відкритою, прозорою та недискримінаційною, а також базується на об'єктивному відборі та критеріях оцінки, визначених до початку тендерної процедури;

(b) передбачені договірні домовленості, в яких описано усі права та обов'язки сторін, зокрема ті, що стосуються прав на інтелектуальну власність, є доступними для усіх заінтересованих учасників публічних закупівель до проведення тендерної процедури;

(c) закупівля не надає будь-яким постачальникам, що беруть участь, преференцій у тому, що стосується постачання комерційних обсягів кінцевих продуктів або послуг суб'єкту публічних закупівель у відповідній державі-члені ⁽²⁹⁾; і

(d) задоволено одну з таких умов:

— усі результати, що не ведуть до виникнення прав інтелектуальної власності, можуть бути широко розповсюджені, наприклад через публікації, навчання або допомогу органам стандартизації у спосіб, який дозволяє іншим підприємствам відтворити їх, а також будь-які права інтелектуальної власності, повністю передані суб'єкту публічних закупівель, або

— будь-який надавач послуг, якому надаються результати, похідними яких є права на інтелектуальну власність, повинен безоплатно надавати суб'єкту публічних закупівель, необмежений доступ до таких результатів, а також надавати доступ третім сторонам, наприклад шляхом видачі простих ліцензій, за ринковими умовами.

34. Якщо умови, наведені у пункті 33, не задоволено, держави-члени можуть покладатися на індивідуальну оцінку умов контракту між суб'єктом публічних закупівель, та підприємством, без обмеження загального зобов'язання щодо повідомлення про допомогу у сфері проведення наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційної діяльності відповідно до статті 108(3) Договору.

3. ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ОЦІНЮВАННЯ

35. Для оцінки того, чи можуть повідомлені інструменти допомоги вважатися сумісними із внутрішнім ринком, Комісія, як правило, досліджує чи структура інструмента допомоги забезпечує, щоб позитивний вплив допомоги на ціль, що становить спільний інтерес, перевищував його потенційний негативний вплив на торгівлю та конкуренцію.

36. Повідомлення про модернізацію державної допомоги від 8 травня 2012 року передбачає ідентифікацію та формулювання спільних принципів, застосованих до оцінки сумісності усіх інструментів допомоги, запроваджених Комісією. З цією метою, Комісія вважатиме інструмент допомоги сумісним з Договором тільки якщо він відповідає кожному з наведених нижче критеріїв:

(a) *внесок у досягнення чітко визначеної цілі в рамках спільного інтересу*: інструмент державної допомоги повинен мати на меті досягнення цілі, що становить спільний інтерес, згідно зі статтею 107(3) Договору (Секція 4.1);

(b) *необхідність державного втручання*: інструмент державної допомоги повинен бути застосовним у ситуації, в якій допомога може привести до суттєвого покращення, якого ринок самостійно досягти не може, наприклад шляхом подолання неспроможності ринку або вирішення питання участі або згуртованості (Секція 4.2);

(c) *доцільність інструмента допомоги*: запропонований інструмент допомоги повинен бути доцільним інструментом політики для вирішення завдання, що становить спільний інтерес (Секція 4.3);

(d) *стимулюючий ефект*: допомога повинна змінювати поведінку відповідного підприємства (підприємств) у такий спосіб, щоб воно брало участь у додатковій діяльності, яку воно б не здійснювало без допомоги або здійснювало б в обмеженій чи іншій спосіб або на обмеженій чи іншій території (Секція 4.4);

(e) *пропорційність допомоги (допомога по мінімуму)*: сума та інтенсивність допомоги повинна бути

попередньої закупівлі зі сфери R&D, або продуктів та послуг, які не належать до сфери R&D, і які необхідно довести до рівня ефективності, необхідного для продукту, процесу або організаційної інновації.

⁽²⁹⁾ Без порушення процедур, що стосуються як розробок, так і подальшого придбання унікальних або спеціалізованих продуктів або послуг.

обмежена мінімумом, необхідним для стимулювання додаткових інвестицій або діяльності відповідних підприємств (Секція 4.5);

(f) *уникнення надмірного негативного впливу на конкуренцію та торгівлю між державами-членами*: негативний вплив допомоги повинен бути обмежений до такої міри, щоб загальний баланс інструмента був позитивним (Секція 4.6);

(g) *прозорість допомоги*: держави-члени, Комісія, суб'єкти економічної діяльності, а також громадськість повинні мати легкий доступ до усіх відповідних актів та інформації про допомогу, надану відповідно до них (Секція 4.7).

37. Загальний баланс певних категорій схем допомоги може додатково підлягати застосуванню вимоги щодо оцінювання *ex post*, як зазначено у Секції 5. У таких випадках, Комісія може обмежити тривалість таких схем (зазвичай до 4 років або менше), з можливістю повторного повідомлення про їх подовження в майбутньому.

38. Якщо інструмент державної допомоги або умови, похідні від нього (зокрема його метод фінансування, якщо він складає невід'ємну частину інструмента), передбачають невіддільне від них порушення законодавства Союзу, допомога не може вважатися сумісною із внутрішнім ринком⁽³⁰⁾.

39. Під час оцінки сумісності будь-якої індивідуальної допомоги з внутрішнім ринком, Комісія враховуватиме будь-які дії, що стосуються порушення статей 101 або 102 Договору, які можуть мати відношення до бенефіціара допомоги, та які можуть бути важливими для оцінки бенефіціара згідно зі статтею 107(3) Договору⁽³¹⁾.

4. ОЦІНЮВАННЯ СУМІСНОСТІ ДОПОМОГИ У СФЕРІ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ, ТЕХНІЧНОГО РОЗВИТКУ ТА ІННОВАЦІЙ

40. Державна допомога у сфері проведення наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційної діяльності може бути визнана сумісною з внутрішнім ринком у значенні статті 107(3)(c) Договору якщо, на основі загальних принципів оцінювання, наведених у секції 3, її надання веде до збільшення інтенсивності діяльності у сфері проведення наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційної діяльності, без здійснення негативного впливу на умови торгівлі у спосіб, що суперечить загальним інтересам.

41. У цій секції Комісія прояснює, як вона буде застосовувати зазначені загальні принципи оцінювання та, де це може бути застосовано, визначає конкретні умови для схем допомоги та додаткові умови для індивідуальної допомоги, на яку поширюється зобов'язання щодо повідомлення⁽³²⁾.

4.1. Внесок у досягнення чітко визначеної цілі, що становлять спільний інтерес

4.1.1. Загальні умови

42. Загальною метою допомоги у сфері проведення наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційної діяльності є просування наукових досліджень, технічного розвитку та інновацій в межах Союзу. Таким чином, допомога у сфері проведення наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційної діяльності сприяє досягненню в рамках Європейської стратегії 2020 розумного, сталого та всеосяжного зростання.

43. Держави-члени, які розглядають можливість надання державної допомоги сфері проведення наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційної діяльності, повинні чітко визначити ціль, якої намагаються досягти та, зокрема, пояснити, як здійснення такого заходу стимулюватиме розвиток сфери наукових досліджень, технічного розвитку та інновацій. У випадку інструментів, які співфінансуються Європейським структурним та інвестиційним фондами, держави-члени можуть використовувати об'єднання, наведені у відповідних операційних програмах.

44. У випадку схем допомоги, на які поширюється зобов'язання щодо нотифікації («схеми допомоги, що підлягають нотифікації»), Комісія прихильно ставиться до заходів допомоги, які є важливою частиною всеосяжної програми або плану дій для стимулювання діяльності у сфері проведення наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційної діяльності або стратегій вибіркової спеціалізації, та які підтримують за допомогою ретельних перевірок схожих попередніх заходів допомоги, що демонструють їхню

⁽³⁰⁾ Див. наприклад Справу С-1 56/98 *Німеччина v Комісія* [2000] ECR I-6857, параграф 78 та Справу С-333/07 *Regie Networks v Rhone Alpes Bourgogne* [2008] ECR I-10807, параграфи 94-116.

⁽³¹⁾ Див. Справа С--225/91 *Matra v Комісія* [1993] ECR I-3203, параграф 42.

⁽³²⁾ Умови сумісності, зазначені у Регламенті щодо блокового виключення, залишаються повністю застосовними до усіх випадків надання індивідуальної допомоги, зокрема якщо така допомога надається на основі схеми допомоги, на яку поширюється зобов'язання щодо нотифікації.

ефективність.

45. У випадку державної допомоги, яка надається проектам або на діяльність, яка також фінансується Союзом, безпосередньо чи опосередковано (тобто Комісією, її виконавчими органами, спільними підприємствами, заснованими згідно зі статтями 185 та 187 Договору, або будь-якими іншими виконавчими органами, в яких фінансування Союзу не знаходиться безпосередньо чи опосередковано під контролем держав-членів), Комісія вважає, що був здійснений внесок у досягнення чітко окресленої цілі в рамках спільного інтересу.

4.1.2. Додаткові умови для індивідуальної допомоги

46. Щоб продемонструвати, що індивідуальна допомога, на яку поширюється зобов'язання щодо нотифікації («індивідуальна допомога, що підлягає нотифікації»), впливає на підвищення рівня діяльності у сфері проведення наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційної діяльності, держави-члени можуть використовувати наведені нижче індикатори разом із іншими відповідними кількісними або якісними ознаками:

(a) *збільшення масштабу проекту*: збільшення загальної вартості проекту (без зменшення витрат, здійснених бенефіціаром допомоги у порівнянні з ситуацією, коли допомога відсутня): збільшення кількості людей, призначених для здійснення діяльності у сфері наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційної діяльності;

(b) *розширення сфери*: збільшення очікуваних результатів проекту; підвищення рівня амбіційності проекту, про що свідчить більша кількість залучених партнерів, вища вірогідність наукового або технологічного відкриття або більший ризик невиконання зобов'язань (зокрема пов'язаний із довготерміновим характером проекту та непевністю щодо його результатів);

(c) *збільшення швидкості*: завершення проекту потребує менше часу у порівнянні з часом, необхідним для завершення такого проекту без допомоги;

(d) *збільшення загальної суми витрат*: збільшення загальних витрат бенефіціара допомоги на проведення наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційної діяльності в абсолютних числах або як частини від обороту; зміни у виділеному на проект бюджеті (без відповідного зменшення бюджетів, наданих на інші проекти).

47. Для формування висновку щодо того, чи сприяє допомога підвищенню рівня розвитку сфери проведення наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційної діяльності в Союзі, Комісія розглядатиме не лише чисте збільшення обсягу наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційної діяльності, що проводять підприємства, а й вплив допомоги на загальний рівень витрат на R&D&I у відповідній галузі, а також на покращення ситуації з науковими дослідженнями, технічним розвитком та інноваціями в міжнародному контексті в межах Союзу. Заходам допомоги, для яких передбачено загальнодоступне оцінювання ex post внеску у досягнення спільних інтересів, буде надаватися позитивна оцінка.

4.2. Необхідність державного втручання

4.2.1. Загальні умови

48. Згідно з секцією 3, державна допомога може бути необхідною для посилення активності у сфері наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційної діяльності в межах Союзу у випадку, якщо ринок не може самостійно забезпечити ефективні результати. Для того, щоб оцінити, чи буде державна допомога дієвою у досягненні цілі, що становить спільний інтерес, необхідно спочатку визначити проблему, яку необхідно врегулювати. Державну допомогу необхідно спрямовувати на ситуації, де вона може забезпечити суттєве покращення, якого ринок самостійно досягти не може. Держави-члени повинні надавати пояснення того, яким чином захід з надання допомоги може дієво зменшити неспроможність ринку, пов'язану з досягненням цілі, що становить спільний інтерес, без залучення такої допомоги.

49. Наукові дослідження, технічний розвиток та інноваційна діяльність реалізуються через низку видів діяльності, які зазвичай передують низці товарних ринків і використовують доступні можливості, щоб розробляти нові чи покращені товари, послуги та процеси на зазначених товарних ринках або на новостворених ринках, стимулюючи таким чином економічне зростання, сприяючи територіальній та соціальній згуртованості чи підтримуючи загальний споживчий інтерес. Проте, з урахуванням доступних можливостей у сфері наукових досліджень, технічного розвитку й інноваційної діяльності неспроможність ринку може перешкоджати досягненню оптимальних результатів і може призвести до неефективних результатів внаслідок таких причин:

— **позитивних зовнішніх ефектів/перетікання знань:** Наукові дослідження, технічний розвиток та інноваційна діяльність часто створюють вигоди для суспільства у формі позитивних супутніх ефектів, наприклад перетікання знань чи розширення можливостей для суб'єктів економічної діяльності щодо розробки взаємодоповнюючих товарів і послуг. Проте, у ринкових умовах низка проектів можуть мати непривабливу норму прибутку для приватних інвесторів, незважаючи на їхню вигоду для суспільства, оскільки підприємства, націлені на отримання прибутку, не можуть достатньою мірою користуватися вигодами від власної діяльності, коли вони ухвалюють рішення щодо обсягу діяльності у сфері наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційної діяльності, яку їх необхідно провадити. Державна допомога може, таким чином, сприяти реалізації проектів, результатом яких є загальна суспільна чи економічна вигода і які без такої допомоги не були б реалізовані.

— Проте, ні всі вигоди від зовнішніх ефектів проведення наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційної діяльності, ні наявність зовнішніх ефектів як таких не означають, що державна допомога автоматично є сумісною із внутрішнім ринком. Загалом, споживачі прагнуть заплатити за пряму вигоду від нових товарів і послуг, у той час як компанії можуть скористатися вигодами від їхніх інвестицій через інші наявні інструменти, такі як право інтелектуальної власності. Проте, у деяких випадках, ці засоби є недосконалими та залишають залишкову неспроможність ринку, яку можна скоригувати шляхом державної допомоги. Наприклад, як це часто стверджують щодо фундаментальних досліджень, обмеження доступу сторонніх осіб до результатів деяких видів діяльності може бути складним, і, як наслідок, такі результати можуть мати характер суспільного блага. З іншого боку, більш спеціальні знання, пов'язані з виробництвом, часто можуть мати надійний захист, наприклад, у вигляді патентів, які дозволяють винахіднику отримувати вищі прибутки від винаходу.

— **неповної та асиметричної інформації:** Сфера наукових досліджень, технічного розвитку та інновацій характеризується високим рівнем непевності. За певних обставин, через неповну та асиметричну інформацію, приватні інвестори можуть не мати бажання фінансувати корисні проекти, а висококваліфікований персонал може не знати про можливості працевлаштування на інноваційних підприємствах. Як наслідок, розподіл людських і фінансових ресурсів може бути не адекватним, а проекти, що могли б бути корисними для суспільства чи економіки, можуть не бути реалізованими.

У певних випадках, неповна та асиметрична інформація може також перешкоджати доступу до фінансування. Проте, неповна інформація та наявність ризику автоматично не обґрунтовує необхідність у державній допомозі. Брак фінансування проектів з нижчими прибутками від приватних інвестицій цілком може бути ознакою ринкової ефективності. Більш того, ризик — це частина будь-якої підприємницької діяльності, і він сам по собі не становить неспроможність ринку. Проте, у контексті асиметричної інформації ризик може загострити фінансові проблеми,

— **координаційної та мережевої неспроможності:** здатність підприємств координувати діяльність чи взаємодіяти один з одним у сфері наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційної діяльності може погіршуватися з різних причин, у тому числі через труднощі у координуванні великої кількості партнерів зі співпраці, якщо деякі з них мають розбіжності в інтересах, проблеми зі складанням договорів і проблеми з координацією співпраці, пов'язані, наприклад, із розкриттям конфіденційної інформації.

4.2.2. Додаткові умови для індивідуальної допомоги

50. Хоча певні прояви неспроможності ринку можуть становити перешкоду для загального рівня сфери наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційної діяльності в Союзі, не всі підприємства та сектори економіки зазнають їхнього впливу однаковою мірою. Як наслідок, стосовно індивідуальної допомоги, яка підлягає нотифікації, держави-члени повинні надавати належну інформацію щодо того, чи така допомога націлена на подолання загальної неспроможності ринку щодо сфери наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційної діяльності в межах Союзу, чи на подолання конкретного прояву неспроможності ринку, наприклад, у певному економічному секторі чи сфері підприємницької діяльності.

51. Залежно від конкретного прояву неспроможності ринку, який необхідно подолати, Комісія візьме до уваги такі елементи:

— **перетікання знань:** передбачений рівень поширення знань; специфіка створеного знання; можливість захисту прав інтелектуальної власності; ступінь взаємодоповнюваності з іншими товарами та послугами,

— **неповна та асиметрична інформація:** рівень ризику та складності діяльності у сфері наукових досліджень, технічного розвитку та інновацій; потреба в зовнішньому фінансуванні; характеристики бенефіціара допомоги стосовно доступу до зовнішнього фінансування,

— **координаційна неспроможність:** кількість співпрацюючих підприємств; інтенсивність співпраці;

розбіжності в інтересах серед партнерів зі співпраці; проблеми зі складанням договорів; проблеми з координацією співпраці.

52. У процесі аналізу імовірної неспроможності ринку Комісія візьме до уваги, зокрема, будь-які доступні галузеві порівняння та інші дослідження, які повинна надавати відповідна держава-член.

53. Під час нотифікації інвестиційної допомоги чи допомоги на здійснення операційної діяльності для кластерів держави-члени повинні надавати інформацію про заплановану або очікувану спеціалізацію інноваційного кластера, наявний регіональний потенціал і наявність кластерів у Союзі, які мають подібні цілі.

54. У випадку державної допомоги, яку надають проектам або на діяльність, яку також фінансує Союз, безпосередньо чи опосередковано (тобто Комісією, її виконавчими агентствами, спільними підприємствами, заснованими на основі статей 185 та 187 Договору, або будь-якими іншими виконавчими органами, у яких фінансування Союзу не знаходиться безпосередньо чи опосередковано під контролем держав-членів), Комісія вважатиме, що потребу для державного втручання встановлено.

55. З іншого боку, якщо державну допомогу надають проектам чи на діяльність, які за їхнім технологічним змістом, рівнем ризику та масштабом подібні до вже реалізованих в межах Союзу на ринкових умовах, Комісія, загалом, припускатиме відсутність неспроможності ринку та вимагатиме подальших доказів й обґрунтувань необхідності державного втручання.

4.3. Доцільність заходу з надання допомоги

4.3.1. Доцільність порівняно з іншими інструментами економічної політики

56. Державна допомога — це не єдиний інструмент економічної політики, доступний державам-членам для сприяння діяльності у сфері наукових досліджень, технічного розвитку та інновацій. Варто враховувати, що можуть бути інші, більш доцільні інструменти, такі як заходи, пов'язані з попитом, у тому числі регулювання, публічні закупівлі чи стандартизація, а також збільшення фінансування публічних досліджень та освіти й загальні фіскальні заходи. Доцільність інструмента економічної політики в певній ситуації зазвичай пов'язана з характером проблеми, яку намагаються вирішити. Наприклад, зменшення ринкових бар'єрів може бути більш доцільним, ніж державна допомога, щоб усунути труднощі, які виникають у нових компаній з використанням для власних цілей результатів наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційної діяльності. Збільшення інвестицій в освіту може бути більш доцільним у врегулюванні дефіциту кваліфікованого персоналу, ніж надання державної допомоги.

57. Допомога на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність може бути дозволена, як виняток попри загальну заборону надавати державну допомогу, якщо вона необхідна для досягнення цілі, що становить спільний інтерес. Важливим елементом, який необхідно брати до уваги в цьому контексті, як наслідок, є встановлення того, чи може і якою мірою допомога на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність вважатися доцільним інструментом для збільшення активності у сфері наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційної діяльності, якщо такого самого результату можна досягнути за допомогою інструментів, які спричиняють менше спотворень.

58. У процесі аналізу сумісності Комісія окремо враховуватиме будь-яку оцінку впливу запропонованого заходу, здійснену відповідною державою-членом. Заходи, для яких держави-члени передбачили інші альтернативні варіанти політики та для яких встановлено та подано до Комісії переваги використання селективного інструмента, такого як державна допомога, вважаються такими, що становлять доцільний інструмент.

59. У випадку державної допомоги, яку надають проектам або на діяльність, яку також фінансує Союз, безпосередньо чи опосередковано (тобто Комісією, її виконавчими агентствами, спільними підприємствами, заснованими на основі статей 185 та 187 Договору, або будь-якими іншими виконавчими органами, у яких фінансування Союзу не знаходиться безпосередньо чи опосередковано під контролем держав-членів), Комісія вважатиме, що доцільність заходу з надання допомоги встановлено.

4.3.2. Доцільність порівняно з різними інструментами допомоги

60. Державна допомога на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність може бути надана в різних формах. Державі-члену, таким чином, необхідно забезпечити, щоб допомога була надана у формі, яка спричинить якнайменше спотворення конкуренції та торгівлі. У зв'язку з цим, якщо допомогу надають у формах, які передбачають безпосередню фінансову вигоду (таких як прями гранти, звільнення від податків чи зменшення податків або інших обов'язкових зборів, чи надання земельних ділянок, товарів або послуг за вигідними цінами), відповідна держава-член повинна включити

аналіз інших альтернативних варіантів та пояснити чому та яким чином інші форми допомоги, які є потенційно менш спотворювальними, такі як поворотний аванс або форми допомоги на основі боргових чи пайових інструментів (таких як державні гарантії, придбання акцій або інших форм надання кредитів чи капіталу на вигідних умовах) є менш доцільними.

61. Вибір інструмента допомоги необхідно здійснювати з урахуванням неспроможності ринку, яку він призначений усунути. Наприклад, якщо основною неспроможністю ринку є проблема доступу до зовнішнього боргового фінансування, яка виникла через асиметричну інформацію, державам-членам необхідно, як правило, застосовувати допомогу у формі підтримки ліквідності, такої як кредит або гарантія, а не у формі гранту. Якщо необхідно забезпечити компанію певним ступенем розподілу ризику, як правило, необхідно обирати поворотний аванс як інструмент допомоги. Зокрема, якщо допомогу надають у формі, відмінній від підтримки ліквідності чи поворотного авансу, для близької до ринку діяльності, держави-члени повинні обґрунтовувати доцільність інструмента, обраного для врегулювання конкретного прояву неспроможності ринку. У схемах допомоги, які реалізують цілі та пріоритети операційних програм, обраний для таких програм фінансовий інструмент, загалом, вважається доцільним інструментом.

4.4. Стимулюючий ефект

4.4.1. Загальні умови

62. Допомога на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність може бути визнана сумісною з внутрішнім ринком, тільки якщо вона має стимулюючий ефект. Стимулюючий ефект виникає, коли допомога змінює поведінку підприємства у такий спосіб, щоб воно брало участь у додаткових видах діяльності, які воно без допомоги не провадило б або провадило б в обмежений чи інший спосіб. Допомога, тим не менш, не повинна субсидувати витрати на діяльність, які підприємство несе в будь-якому випадку, і не повинна компенсувати звичайний підприємницький ризик, пов'язаний зі здійсненням економічної діяльності⁽³³⁾.

63. Комісія вважатиме, що допомога не становить стимул для бенефіціара, якщо роботу над проведенням наукових досліджень, технічним розвитком та інноваційною діяльністю⁽³⁴⁾ вже було розпочато до моменту подання бенефіціаром заявки на допомогу до національних органів влади⁽³⁵⁾. Якщо роботи було розпочато до моменту подання бенефіціаром заявки на допомогу до національних органів влади, такий проект не матиме права на допомогу.

64. Заявка на допомогу повинна містити принаймні найменування та розмір проекту заявника, його опис, у тому числі його місце розташування, дату початку та дату кінця його реалізації, суму державної підтримки, необхідної для його реалізації, та список прийнятних витрат.

65. Тією мірою, якою фіскальні заходи становлять державну допомогу, Комісія може вирішити, що вони мають стимулюючий ефект, стимулюючи більші витрати підприємств на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність, на основі оціночних досліджень⁽³⁶⁾, проведених державами-членами.

4.4.2. Додаткові умови для індивідуальної допомоги

66. У випадку індивідуальної допомоги, яка підлягає нотифікації, держава-член повинна продемонструвати Комісії, що допомога має стимулюючий ефект, і повинна, таким чином, надати чіткий доказ того, що допомога має позитивний вплив на рішення підприємства провадити діяльність у сфері наукових досліджень, технічного розвитку та інновацій, яку без такої допомоги воно не провадило б. Для того, щоб дати можливість Комісії проводити всеосяжне оцінювання такого заходу, відповідна держава-член повинна надавати не тільки інформацію щодо проекту, який отримує допомогу, а й, наскільки це можливо, всеосяжний опис того, що може статися або чого можна розумною мірою очікувати у разі ненадання допомоги, тобто альтернативний сценарій. Альтернативний сценарій може полягати у відсутності альтернативного проекту або в чітко визначеному та достатньо передбачуваному

⁽³³⁾ Спільні справи С-630/11 Р до С-633/11 Р «HGA та інші проти Комісії» (ще не опубліковано).

⁽³⁴⁾ Якщо подано заявку на допомогу, призначену для проекту у сфері наукових досліджень і технічного розвитку, це не виключає, що потенційний бенефіціар міг вже здійснити техніко-економічне обґрунтування, яке запит на допомогу не покриває.

⁽³⁵⁾ Якщо допомога необхідна для проектів чи діяльності, які здійснюються у кілька почергових етапів, що підлягають окремим процедурам надання допомоги, це означає, що роботи не можна починати до моменту подання першої заявки на допомогу. У випадку надання допомоги в рамках автоматичної схеми фіскальної допомоги, така схема повинна бути ухвалена й набрати чинності до початку будь-яких робіт у рамках проекту чи діяльності, яким надають допомогу.

⁽³⁶⁾ Навіть якщо це може бути неможливим *ex ante* для нововведеного заходу, державам-членам буде необхідно надавати оціночні дослідження щодо стимулюючого ефекту їхніх власних схем фіскальної допомоги (так, щоб заплановані чи передбачені методології для оцінювання *ex post*, як правило, ставали невід'ємною частиною проекту таких заходів). За відсутності будь-яких оціночних досліджень, стимулюючий ефект схем фіскальної допомоги може допускатись лише для додаткових заходів.

альтернативному проєкту, взятому до уваги бенефіціаром під час внутрішнього вироблення й ухвалення його рішень, і може стосуватися альтернативного проєкту, повністю чи частково реалізованого за межами Союзу.

67. У процесі аналізу Комісія братиме до уваги такі елементи:

— **особливості передбачуваних змін:** необхідно чітко визначити зміни у поведінці, очікувані внаслідок надання державної допомоги, тобто зазначити факт стимулювання нового проєкту або розширення масштабу, сфери чи збільшення швидкості роботи проєкту.

— **аналіз альтернативного сценарію:** необхідно визначити зміни, порівнюючи, якими будуть очікувані результати та рівень очікуваної діяльності з наданням і без надання допомоги. Різниця між двома сценаріями показує вплив заходу безпеки та його стимулюючий ефект;

— **рівень рентабельності:** якщо проєкт сам по собі не буде рентабельним для підприємства, але створюватиме значні вигоди для суспільства, більш імовірно, що допомога матиме стимулюючий ефект;

— **сума інвестицій та часові рамки для грошових потоків:** великі початкові інвестиції, низький рівень доступних для привласнення грошових потоків і той факт, що значна частка грошового потоку буде привласнена тільки в дуже далекому майбутньому або в дуже непевний спосіб, вважатимуться позитивними елементами в оцінюванні стимулюючого ефекту.

— **рівень наявного ризику:** під час оцінювання ризику до уваги братимуть неможливість повернення інвестицій, можливість банкрутства, ризик нижчої продуктивності проєкту, ніж це передбачено, ризик нанесення проєктом шкоди іншій діяльності бенефіціара допомоги та ризик того, що витрати проєкту зашкодять його фінансовій життєздатності.

68. Державам-членам пропонують, зокрема, опиратися на документи правління, оцінки ризиків, фінансові звіти, внутрішні бізнес-плани, висновки експертів та інші дослідження, пов'язані з проєктом, який оцінюють. Документи, які містять інформацію про прогнози щодо попиту, прогнози щодо витрат, фінансові прогнози, документи, які надаються інвестиційному комітету і які детально описують різні інвестиційні сценарії, або документи, які надаються фінансовим установам можуть допомогти державам-членам продемонструвати стимулюючий ефект.

69. Для того, щоб забезпечити встановлення стимулюючого ефекту на об'єктивній основі, Комісія може у процесі оцінювання порівняти відомості щодо конкретної компанії з відомостями щодо галузі, у якій провадить діяльність бенефіціар допомоги. Зокрема, державам-членам необхідно, де це можливо, надавати відомості щодо конкретної галузі, яка демонструє, що альтернативний сценарій бенефіціара, необхідний рівень його рентабельності та його очікувані грошові потоки є обґрунтованими.

70. У цьому контексті, рівень рентабельності може бути оцінений за допомогою методологій, які використовує підприємство-бенефіціар, що може бути доведено, або які є звичними для певної галузі і які можуть включати методи оцінювання чистої поточної вартості проєкту (NPV) ⁽³⁷⁾, внутрішньої норми прибутку (IRR) ⁽³⁸⁾ або середньої рентабельності залученого капіталу (ROCE).

71. Якщо допомога не змінює поведінку бенефіціара шляхом стимулювання додаткової діяльності у сфері наукових досліджень, технічного розвитку та інновацій, вона не має позитивних результатів у сприянні розвитку сфери наукових досліджень, технічного розвитку та інновацій у Союзі. Тому, допомога не вважатиметься сумісною з внутрішнім ринком у випадках, якщо є підстави вважати, що таку саму діяльність можуть і могли б провадити навіть без надання допомоги.

4.5. Пропорційність допомоги

4.5.1. Загальні умови

72. Для того, щоб допомога на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність вважалася пропорційною, її сума повинна бути зведена до мінімуму, необхідного для діяльності, на яку надають таку допомогу.

4.5.1.1. Максимальна інтенсивність допомоги

73. Для забезпечення пропорційності між рівнем допомоги і неспроможністю ринку, яку необхідно

⁽³⁷⁾ Чиста поточна вартість проєкту — це різниця між позитивними та негативними грошовими потоками протягом усього строку дії інвестиції з поправкою на їх поточну вартість (з використанням вартості капіталу).

⁽³⁸⁾ Під час розрахунку внутрішньої норми прибутку враховуються не облікові доходи за певний рік, а майбутні грошові потоки, які інвестор очікує отримати протягом усього строку дії інвестиції. Цей показник розраховується як облікова ставка, для якої чиста поточна вартість грошових потоків дорівнює нулю.

врегулювати, допомогу слід визначати на основі попередньо встановленої низки прийнятних витрат й обмежити до певної пропорції таких прийнятних витрат («інтенсивність допомоги»). Інтенсивність допомоги повинна бути встановлена для кожного бенефіціара допомоги, у тому числі в проекті зі співпраці.

74. Для забезпечення передбачуваності та рівних умов конкуренції Комісія застосовує максимальну інтенсивність для допомоги на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність, яка ґрунтується на трьох критеріях: (i) близькість допомоги до ринку як показник його очікуваного негативного впливу та потреби в ньому з урахуванням потенційно більших доходів, яких можна очікувати від діяльності, на яку надають допомогу; (ii) розмір бенефіціара, оскільки менші підприємства зазнають загалом більших труднощів у фінансуванні ризикованих проектів; і (iii) серйозність неспроможності ринку, зокрема, очікувані зовнішні ефекти щодо поширення знань. Так, показники інтенсивності допомоги повинні загалом бути нижчими для діяльності, пов'язаної з технічним розвитком та інноваціями, ніж для дослідницької діяльності.

75. Прийнятні витрати для кожного заходу з надання допомоги, що підпадає під дію цього рамкового документа, визначені в додатку I. Якщо проект у сфері наукових досліджень і технічного розвитку передбачає різні завдання, кожне прийнятне завдання повинне відповідати категоріям фундаментального дослідження, промислового дослідження чи експериментальної розробки⁽³⁹⁾. Класифікуючи різні види діяльності за відповідними категоріями, Комісія опирається на власну практику, а також на конкретні приклади та пояснення, наведені в посібнику Фраскаті ОЕСР⁽⁴⁰⁾.

76. Максимальні показники інтенсивності допомоги, які загалом застосовують до всіх прийнятних заходів у сфері наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційної діяльності, викладені в додатку II⁽⁴¹⁾.

77. У випадку надання державної допомоги проекту, який реалізують у співпраці дослідницьких організацій та підприємств, сукупна сума прямої державної підтримки та внесків від дослідницьких організацій, якщо вони становлять допомогу, для одного і того ж проекту не повинна перевищувати показники інтенсивності допомоги, застосовні до кожного підприємства-бенефіціара.

4.5.1.2. Поворотний аванс

78. Якщо держава-член надає поворотний аванс, який вважається державною допомогою у значенні статті 107(1) договору, застосовують правила, викладені в цій секції.

79. Якщо держава-член може продемонструвати на основі надійної методології, заснованої на достатній кількості даних, які можна перевірити, що валовий еквівалент гранту поворотного авансу можна підрахувати, вона має право нотифікувати схему допомоги та відповідну методологію Комісії. Якщо Комісія приймає методологію і вважає схему сумісною, допомога може бути надана на основі валового еквівалента гранту поворотного авансу, який не перевищує показники інтенсивності допомоги, викладені в додатку II.

80. В усіх інших випадках поворотний аванс виражають у відсотках від прийнятних витрат, і він може перевищувати застосовні мінімальні показники інтенсивності на 10 відсоткових пунктів за умови виконання таких умов:

(a) у разі успішних результатів захід повинен передбачати виплату авансу з процентною ставкою не меншою ніж облікова ставка, отримана внаслідок застосування Повідомлення Комісії про перегляд методу встановлення базисної ставки та ставки дисконтування⁽⁴²⁾;

(b) у разі отримання результатів, які перевершують результати, визначені як успішні, відповідній

⁽³⁹⁾ Під час розподілу за категоріями не обов'язково дотримуватися хронологічного порядку, який передбачає послідовний перехід від фундаментального дослідження до ближчої до ринку діяльності. Відповідно, нічого не перешкоджає Комісії класифікувати завдання, виконане на пізнішому етапі проекту, як промислове дослідження, і встановити, що діяльність, проваджена на більш ранньому етапі, становить експериментальну розробку, а не наукове дослідження.

⁽⁴⁰⁾ ОЕСР: «Вимірювання науково-технічної діяльності: Запропонована стандартна процедура для вивчення даних щодо науково-дослідницьких робіт та експериментальних розробок: Посібник Фраскаті», 2002 р., зі змінами та доповненнями або його заміна. Для практичних цілей і за відсутності доказів того, що в окремих випадках необхідно використовувати іншу шкалу, інші категорії наукових досліджень і технічного розвитку можуть також вважатися відповідними рівням технологічної готовності: 1 (фундаментальне дослідження), 2–4 (промислове дослідження) та 5–8 (експериментальна розробка) — див. Повідомлення Комісії Європейському Парламенту, Раді, Європейському економічно-соціальному комітету та Комітету регіонів «Європейська стратегія щодо основних передових технологій — шлях до економічного зростання та робочих місць», COM (2012) 341 остаточна редакція від 26.06.2012 р.

⁽⁴¹⁾ Без порушення окремих положень, застосовуваних до допомоги на наукові дослідження та технічний розвиток в аграрному і рибогосподарському секторах, як викладено в Регламенті щодо блокового виключення.

⁽⁴²⁾ Повідомлення Комісії про перегляд методу встановлення базисної ставки та ставки дисконтування (ОВ С 14, 19.01.2008, с. 6).

державі-члену необхідно вимагати інших виплат, окрім виплати авансу, у тому числі виплати відсотків відповідно до застосовної ставки дисконтування;

(с) у разі невдачі проекту, аванс не потрібно виплачувати повністю. У разі часткового успіху, виплата повинна бути пропорційною до рівня досягнутого успіху.

81. Для того, щоб Комісія мала можливість оцінити захід, він повинен містити детальні положення щодо виплат у разі досягнення успіху, у яких чітко визначено, які результати вважатимуться успішними на основі обґрунтованої та поміркованої гіпотези.

4.5.1.3. Фіскальні заходи

82. Тією мірою, якою фіскальний захід становить державну допомогу, інтенсивність допомоги в рамках такого заходу може бути розрахована або на основі індивідуальних проектів, або на рівні підприємства, як коефіцієнт співвідношення між загальною сумою податкових пільг та сумою всіх прийнятних витрат на сферу наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційної діяльності, передбачених за не більш ніж три послідовні податкові роки. В останньому випадку фіскальний захід може бути застосований до усіх прийнятних видів діяльності, але він не повинен перевищувати застосовну інтенсивність допомоги для експериментальної розробки⁽⁴³⁾.

4.5.1.4. Накопичення допомоги

83. Допомога може бути надана одночасно в рамках кількох схем допомоги або сукупно з допомогою *ad hoc* за умови, що загальна сума державної допомоги, надана на діяльність чи проект, не перевищує максимальну суму допомоги, викладену в цьому рамковому документі. Як зазначено в пункті 9, фінансування Союзу під централізованим управлінням установ, агентств, спільних підприємств або інших органів Союзу, які не знаходяться під безпосереднім чи опосередкованим контролем держав-членів, не становлять державну допомогу, і таке фінансування не потрібно брати до уваги. Якщо таке фінансування Союзу поєднується з державною допомогою, загальна сума державного фінансування, наданого на покриття тих самих прийнятних витрат, не повинна перевищувати найбільш сприятливий рівень фінансування, зазначений у застосовних правилах законодавства Союзу.

84. Якщо витрати, які можуть бути покриті допомогою на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність, можуть також повністю чи частково бути покритими допомогою, призначеною для інших цілей, до сукупної суми застосовують найбільш сприятливий максимальний рівень, передбачений будь-яким з відповідних правил.

85. Допомога на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність не може надаватись сукупно з підтримкою *de minimis*, спрямованою на ті самі прийнятні витрати, якщо це спричинить перевищення інтенсивності допомоги, встановленої в цьому рамковому документі.

4.5.2. Додаткові умови для індивідуальної допомоги

86. У випадку надання індивідуальної допомоги, яка підлягає нотифікації, простої відповідності низці попередньо визначених максимальних показників інтенсивності допомоги не достатньо для забезпечення пропорційності.

87. Як загальне правило і для того, щоб виявити, чи допомога є пропорційною, Комісія перевірятиме, чи сума допомоги не є меншою за мінімум, необхідний для того, щоб проект, який отримує допомогу, досягнув достатньої рентабельності, наприклад, досягнув внутрішньої норми прибутку, яка відповідає орієнтовному чи мінімальному рівню рентабельності у секторі або компанії. Звичайні норми прибутку, яких вимагає бенефіціар в інших проектах у сфері наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційної діяльності, вартість його капіталу в цілому або прибутки, характерні для відповідної галузі, можуть також бути використані для цієї цілі. Усі відповідні очікувані витрати й вигоди за весь життєвий цикл проекту повинні бути враховані, у тому числі витрати й доходи від результатів діяльності у сфері наукових досліджень, технічного розвитку та інновацій.

88. Якщо доведено, наприклад, за допомогою внутрішніх документів компанії, що бенефіціару допомоги доводиться обирати між здійсненням проекту, який отримує допомогу, та здійсненням іншого проекту, який не отримує допомогу, допомога буде вважатися зведеною до мінімуму, тільки якщо її сума не перевищує суму чистих додаткових витрат на провадження відповідної діяльності порівняно з альтернативним проектом, який буде здійснений без допомоги. Для того, щоб встановити чисті додаткові витрати, Комісія порівнюватиме очікувані показники чистої поточної вартості інвестицій у проект, який

⁽⁴³⁾ З іншого боку, якщо фіскальний захід з надання допомоги передбачає розмежування між різними категоріями наукових досліджень та технічного розвитку, відповідні показники інтенсивності допомоги не можна перевищувати.

отримує допомогу, та в альтернативний проект з урахуванням можливості розгортання різних комерційних сценаріїв.

89. Якщо допомогу надають проектам у сфері наукових досліджень і технічного розвитку або на розбудову чи модернізацію дослідницьких інфраструктур, а Комісія може встановити на основі методології, викладеної в пункті 87 чи 88, що допомога строго обмежена необхідним мінімумом, максимальні показники інтенсивності допомоги, можуть бути затверджені вищими ніж викладені в додатку II, але вони не повинні перевищувати рівні, встановлені в наведеній нижче таблиці.

	Малі підприємства	Середні підприємства	Великі підприємства
Надання допомоги проектам у сфері наукових досліджень і технічного розвитку			
Фундаментальне дослідження	100%	100%	100%
Прикладне дослідження	80%	70%	60%
— за умови ефективної співпраці між підприємствами (для великих підприємств — транскордонної співпраці чи співпраці принаймні з одним МСП) або між підприємством та дослідницькою організацією, або — за умови широкого поширення результатів	90%	80%	70%
Надання допомоги на розбудову та модернізацію дослідницьких інфраструктур	60%	60%	60%

90. Для того, щоб показати, що допомогу зведено до необхідного мінімуму, держава-член повинна надавати пояснення, яким чином було встановлено суму допомоги. Документація та розрахунки, використані для аналізу стимулюючого ефекту, можуть також бути використані для оцінювання пропорційності допомоги. Тією мірою, якою виявлена потреба в допомозі зумовлена головним чином труднощами із привабленням боргового фінансування з ринку, а не дефіцитом рентабельності, способом забезпечення обмеження допомоги необхідним мінімумом, доречним у такому випадку, є її надання у формі кредиту, гарантії чи поворотного авансу замість надання допомоги в безповоротній формі, такий як грант.

91. За наявності кількох потенційних кандидатів на провадження діяльності, якій надають допомогу, більш імовірно, що вимогу пропорційності буде дотримано, якщо допомогу надаватимуть на основі прозорих, об'єктивних та недискримінаційних критеріїв.

92. Для врегулювання наявного чи потенційного прямого чи непрямого спотворення міжнародної торгівлі, дозволені показники інтенсивності можуть бути вищими, ніж загально допустимі у межах цього рамкового документа, якщо розміщені за межами Союзу конкуренти прямо чи безпосередньо отримували за три останні роки чи отримуватимуть допомогу такої ж інтенсивності для подібних проектів. Проте, якщо є імовірність, що спотворення міжнародної торгівлі відбуватимуться після більш ніж трьох років через особливий характер сектора, базовий період може бути продовжений відповідним чином. За можливості, відповідна держава-член надаватиме Комісії достатньо інформації, щоб Комісія мала можливість оцінити ситуацію, зокрема, необхідність враховувати конкурентну перевагу, яку має конкурент з третьої країни. Якщо Комісія не має доказів щодо наданої чи запропонованої допомоги, вона може також ухвалити своє рішення на основі непрямих доказів.

93. В ході збору доказів Комісія може використовувати свої слідчі повноваження⁽⁴⁴⁾.

4.6. Уникнення надмірних негативних наслідків для конкуренції та торгівлі

4.6.1. Загальні аспекти

94. Для забезпечення сумісності допомоги на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та

⁽⁴⁴⁾ Див. статтю 1(3) Регламенту Ради (ЄС) № 734/2013 від 22 липня 2013 року (ОВ L 204, 31.07.2013, с. 15).

інноваційну діяльність з внутрішнім ринком, негативні наслідки заходу з надання допомоги, пов'язані зі спотворенням конкуренції та впливу на торгівлю між державами-членами, повинні бути обмежені та компенсовані позитивними наслідками, пов'язаними з внеском у досягнення цілі, що становить спільний інтерес.

95. Комісія визначає два потенційні прояви спотворення конкуренції та торгівлі між державами-членами, спричинені допомогою на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність, а саме спотворення ринку та вплив на місце проведення. Обидва прояви можуть призвести до неефективного розподілу ресурсів, що може погіршити економічні показники внутрішнього ринку, і до проблем просторового розподілу через вплив допомоги на розподіл економічної діяльності за регіонами.

96. Стосовно спотворення товарних ринків, державна допомога на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність може впливати на конкуренцію в інноваційних процесах і на товарних ринках, де використовуються результати діяльності у сфері наукових досліджень, технічного розвитку та інновацій.

4.6.1.1. Наслідки для товарних ринків

97. Державна допомога на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність може перешкоджати конкуренції в інноваційних процесах і на товарних ринках трьома шляхами, а саме: через спотворення процесів конкурентного вступу на ринок і виходу з ринку, через спотворення динамічних стимулів для інвестицій та через встановлення чи утримування ринкової влади.

(i) Спотворення процесів конкурентного вступу на ринок та виходу з ринку

98. Допомога на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність може перешкоджати ринковому механізму винагороджувати найефективніших виробників і чинити тиск на найменш ефективних, щоб вони покращували свої результати, проводили реорганізацію чи виходили з ринку. Це може призвести до ситуації, коли, внаслідок надання допомоги, конкуренти, які мали б змогу залишитися на ринку, будуть витіснені з нього або навіть не зможуть на нього вийти. Подібним чином, державна допомога може перешкоджати неефективним компаніям виходити з ринку або навіть стимулювати їх вступати на ринок і забирати частку ринку в конкурентів, які за інших обставин є більш ефективними. Якщо допомога на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність не матиме належного спрямування, вона може, як наслідок, підтримувати неефективні підприємства та призвести до ринкових структур, у яких велика кількість учасників діє значно нижче рівня ефективності. У довгостроковій перспективі, перешкоди для процесів конкурентного вступу на ринок і виходу з ринку можуть стримувати інновації та сповільнювати підвищення продуктивності в усій галузі.

(ii) Спотворення динамічних стимулів

99. Допомога на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність може спотворювати динамічні стимули для інвестування для конкурентів бенефіціара допомоги. Якщо підприємство отримує допомогу, імовірність провадження ним успішної діяльності у сфері наукових досліджень, технічного розвитку та інновацій загалом зростає, збільшуючи його присутність на відповідному товарному ринку (ринках) в майбутньому. Така збільшена присутність може призвести до зменшення його конкурентами обсягу своїх початкових інвестиційних планів (ефект витіснення).

100. Окрім цього, існування допомоги може призвести до надмірної впевненості потенційних бенефіціарів або змусити їх іти на більший ризик. Довгострокові наслідки для загальних показників сектора в такому випадку будуть, імовірно, негативним. Допомога на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність, якщо вона матиме неналежне спрямування, може, таким чином, підтримувати неефективні підприємства й призвести до ринкових структур, у яких велика кількість учасників ринку діє значно нижче рівня ефективності.

(iii) Встановлення чи утримання ринкової влади

101. Допомога на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність може також мати спотворювальний вплив, пов'язаний із підвищенням чи підтриманням ступеня ринкової влади на товарних ринках. Ринкова влада — це здатність впливати на ринкові ціни, обсяги виробництва, асортимент чи якість продукції та послуг, або на інші параметри конкуренції протягом тривалого періоду часу на шкоду споживачам. Навіть якщо допомога не зміцнює ринкову владу безпосередньо, вона може зміцнювати її опосередковано шляхом запобігання розширенню наявних конкурентів, сприяння їхньому виходу з ринку або запобігання вступу на ринок нових конкурентів.

4.6.1.2. Наслідки для торгівлі та вибору місця проведення

102. Державна допомога на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність може також спричиняти спотворення конкуренції, коли вона впливає на вибір місця проведення. Такі спотворення можуть виникнути між державами-членами, коли конкуренція між компаніями є транскордонною або коли компанії розглядають різні місця проведення. Допомога, спрямована на перенесення місця провадження діяльності до іншого регіону в межах внутрішнього ринку, може не вести безпосередньо до спотворення товарного ринку, але вона сприяє рухові діяльності чи інвестицій з одного регіону в інший.

4.6.1.3. Очевидні негативні наслідки

103. Загалом, захід з надання допомоги та контекст його застосування, необхідно аналізувати, щоб визначити міру, якою його можна вважати спотворювальним. Проте, можуть виникнути ситуації, у яких негативні наслідки очевидно переважають будь-які позитивні наслідки, що означає, що допомогу не можна вважати сумісною з внутрішнім ринком.

104. Зокрема, згідно із загальними принципами Договору, державна допомога не може вважатися сумісною з внутрішнім ринком, якщо захід з надання такої допомоги є дискримінаційним у тій мірі, яка не є виправданою характером державної допомоги. Згідно з поясненням у секції 3, Комісія, таким чином, не допускати вжиття будь-якого заходу, якщо такий захід чи умови до нього нерозривно пов'язані з порушенням законодавства Союзу. Це стосується заходів з надання допомоги, у яких надання допомоги залежить від обов'язкового розміщення центрального офісу бенефіціара у відповідній державі-члені (або, загалом, від факту його заснування в цій державі-члені) або використання національних товарів чи послуг, а також заходів з надання допомоги, які обмежують можливість бенефіціара використовувати результати діяльності у сфері наукових досліджень, технічного розвитку та інновацій в інших державах-членах.

105. Подібним чином, допомогу, яка призводить тільки до зміни місця проведення діяльності у сфері наукових досліджень, технічного розвитку та інновацій у межах внутрішнього ринку, не змінюючи характер, масштаб чи сферу проекту, не вважатимуть сумісною.

4.6.2. Схеми допомоги

106. Для того, щоб бути сумісними з внутрішнім ринком, схеми допомоги, які підлягають нотифікації, не повинні призводити до значних спотворень конкуренції та торгівлі. Зокрема, навіть якщо спотворення, пов'язані з індивідуальною допомогою, можуть вважатися обмеженими (за умови, що допомога є необхідною і пропорційною для досягнення спільної цілі), у своїй сукупності схеми допомоги все ж можуть спричинити високий ступінь спотворення. Такі спотворення можуть, наприклад, ставати наслідком надання допомоги, яка негативно впливає на динамічні стимули для здійснення інновацій конкурентами. Якщо схема зосереджена на певних секторах, ризик таких спотворень є навіть більш вираженим.

107. Без порушення пункту 122, держава-член повинна, таким чином, показати, що будь-який негативний наслідок буде зведено до мінімуму з урахуванням, наприклад, розміру відповідних проектів, сум індивідуальної допомоги та сум сукупної допомоги, кількості очікуваних бенефіціарів, а також особливостей цільових секторів. Для того, щоб дати можливість Комісії оцінити імовірні негативні наслідки схем допомоги, які підлягають нотифікації, держави-члени можуть подавати будь-яку оцінку впливу, а також оцінки *ex post*, проведені для попередніх схем.

4.6.3. Додаткові умови для індивідуальної допомоги

4.6.3.1. Спотворення на товарних ринках

108. Для того, щоб дати можливість Комісії визначити й оцінити потенційні спотворення конкуренції та торгівлі у випадку надання індивідуальної допомоги, яка підлягає нотифікації, держави-члени повинні надавати інформацію про (i) відповідні товарні ринки, тобто товарні ринки, які зазнали впливу через зміну поведінки бенефіціара допомоги, та (ii) конкурентів і клієнтів чи споживачів, які зазнали впливу.

109. У процесі оцінювання негативних наслідків заходу з надання допомоги Комісія зосередить свій аналіз спотворень конкуренції на передбачуваному впливі, який має допомога на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність на конкуренцію між підприємствами на відповідних товарних ринках. Комісія надаватиме більше ваги ризикам для конкуренції та торгівлі, які з особливою імовірністю виникатимуть у близькому майбутньому.

110. Тією мірою, якою конкретна інноваційна діяльність буде пов'язана з кількома майбутніми товарними ринками, буде розглянуто вплив надання державної допомоги на низку відповідних ринків. У певних випадках результати діяльності у сфері наукових досліджень, технічного розвитку та інновацій, наприклад, у формі прав інтелектуальної власності, самостійно є предметами торгівлі на ринках технологій, наприклад, шляхом ліцензування чи торгівлі патентами. У таких випадках Комісія може також розглядати наслідки

надання допомоги для конкуренції на ринках технологій.

111. Комісія використовуватиме різні критерії для оцінювання потенційних спотворень конкуренції, а саме: спотворення динамічних стимулів, встановлення чи утримання ринкової влади та підтримування неефективних ринкових структур.

(i) Спотворення динамічних стимулів

112. У процесі аналізу потенційного спотворення динамічних стимулів Комісія братиме до уваги такі елементи:

— *Зростання ринку*: чим більше зростання ринку очікують у майбутньому, тим менш імовірно, що стимули конкурентів зазнають негативного впливу від надання допомоги, оскільки залишатимуться широкі можливості для розвитку рентабельної підприємницької діяльності.

— *Сума допомоги*: заходи з надання допомоги, які передбачають вагомі суми допомоги, з більшою імовірністю призведуть до ефекту витіснення. Вагомість суми допомоги вимірюватиметься головним чином на основі сум, витрачених головними учасниками ринку на подібні проекти,

— *Близькість до ринку/категорія допомоги*: чим на ближчу до ринку діяльність спрямований захід з надання допомоги, тим більше він схильний викликати значний ефект витіснення,

— *Процес відкритого відбору*: якщо допомогу надають на основі прозорих, об'єктивних та недискримінаційних критеріїв, Комісія буде більш схильна до ухвалення позитивного рішення,

— *Бар'єри виходу*: конкуренти з більшою імовірністю підтримуватимуть або навіть збільшуватимуть обсяги їхніх інвестиційних планів, якщо бар'єри виходу з інноваційного процесу є високими. Це може стосуватися ситуації, коли велика кількість інвестицій конкурентів, здійснених у минулому, закріплені за конкретним напрямом діяльності у сфері наукових досліджень, технічного розвитку та інновацій.

— *Стимули змагатися за майбутній ринок*: Допомога на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність може призвести до ситуації, у якій конкуренти бенефіціара допомоги відмовляються змагатися за майбутній ринок, що діє за принципом «переможець отримує все», оскільки забезпечені допомогою переваги, пов'язані зі ступенем технологічного прогресу, економією на масштабах, мережевими ефектами чи строками, зменшують їхню можливість потенційно успішно вступити на цей майбутній ринок,

— *Диференціація продукції та інтенсивність конкуренції*: якщо товарна інновація полягає більшою мірою в розробці диференційованих товарів, пов'язаних, наприклад, з окремими брендами, стандартами, технологіями або групами споживачів, конкуренти зазнають впливу з меншою імовірністю. Така сама ситуація виникає, якщо на ринку є велика кількість ефективних конкурентів.

(ii) Встановлення чи утримання ринкової влади

113. Основною причиною занепокоєння Комісії є ті заходи у сфері наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційної діяльності, які дають можливість бенефіціару допомоги посилити ринкову владу, яку він має на наявних товарних ринках, або перенести свою ринкову владу на майбутні товарні ринки. Тому, малоімовірно, що Комісія визначатиме проблеми конкуренції, пов'язані з ринковою владою, у випадках, коли ринкова частка бенефіціара допомоги становить менше 25%, і на ринках з показником ринкової концентрації нижче 2000 за індексом Герфіндаля-Гіршмана (ННІ).

114. У процесі аналізу ринкової влади Комісія братиме до уваги такі елементи:

— *Ринкова влада бенефіціара допомоги та ринкова структура*: якщо отримувач допомоги домінує на товарному ринку, захід з надання допомоги може ще більше посилити це домінування, додатково ослаблюючи конкурентний тиск, який конкуренти можуть чинити на підприємство-отримувача. Подібним чином, заходи з надання державної допомоги можуть мати значний вплив на олігополістичних ринках, де діють лише кілька учасників,

— *Рівень бар'єрів вступу*: у сфері наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційної діяльності можуть існувати значні бар'єри вступу для нових учасників. Такі бар'єри включають правові бар'єри вступу (зокрема, щодо прав інтелектуальної власності), економію на масштабах та сфері, бар'єри доступу до мереж та інфраструктури та інші стратегічні бар'єри вступу чи розширення,

— *Купівельна спроможність*: ринкова влада підприємства може також бути обмежена ринковою позицією покупців. Наявність сильних покупців може слугувати противагою для встановлення сильної ринкової позиції, якщо є імовірність, що покупці намагатимуться зберегти достатній рівень конкуренції на ринку,

— *Процес відбору*: заходи з надання допомоги, які дозволяють підприємствам із сильною ринковою позицією впливати на процес відбору, наприклад, через їхнє право рекомендувати підприємства у процесі відбору або через можливість впливати на напрямок дослідження у спосіб, що з необґрунтованих причин дискримінує альтернативні шляхи, схильні викликати занепокоєння в Комісії.

(iii) Підтримання неефективних ринкових структур

115. У процесі аналізу ринкових структур Комісія братиме до уваги те, чи допомогу надають на ринках з надлишковою потужністю чи в галузях, у яких відбувається спад виробництва. Випадки, коли ринок зростає або коли державна допомога для сфери наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційної діяльності, імовірно, може змінити загальну динаміку росту в секторі, зокрема внаслідок запровадження нових технологій мають меншу вірогідність спричинити занепокоєння в Комісії.

4.6.3.2. Наслідки, пов'язані із місцем проведення

116. Зокрема, якщо допомога на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність є близькою до ринку, вона може стати причиною отримання вигоди певними територіями від більш сприятливих умов для їхнього подальшого виробництва, зокрема, через порівняно нижчі витрати на виробництво внаслідок отримання допомоги або через вищий рівень діяльності у сфері наукових досліджень, технічного розвитку та інновацій, досягнутий унаслідок отримання допомоги. Це може спонукати підприємства переміститися на такі території.

117. Наслідки, пов'язані із місцем проведення, також можуть стосуватися дослідницьких інфраструктур. Якщо допомогу використовують головним чином для приваблення інфраструктури до певного регіону на шкоду іншій інфраструктурі, вона на сприятиме заохоченню до подальшої діяльності у сфері наукових досліджень, технічного розвитку та інновацій у Союзі.

118. У процесі аналізу індивідуальної допомоги, яка підлягає нотифікації, Комісія, відповідно, братиме до уваги будь-який доказ того, що бенефіціар допомоги розглянув альтернативні місця проведення.

4.7. Прозорість

119. З 1 липня 2016 року та за винятком надання індивідуальної допомоги сумою менш ніж 500 000 євро, держави-члени повинні публікувати на комплексному сайті державної допомоги національного чи регіонального рівня принаймні таку інформацію про нотифіковані заходи з надання державної допомоги: повний текст схеми допомоги та положень щодо її виконання або правову основу для індивідуальної допомоги чи посилання на неї; найменування органу, який надав допомогу; найменування окремих бенефіціарів; форму та суму наданої допомоги для кожного бенефіціара; дату надання; тип бенефіціара (МСП чи велике підприємство); регіон, у якому розташований бенефіціар (на рівні NUTS II); та основний економічний сектор, у якому бенефіціар провадить діяльність (на рівні групи NACE) ⁽⁴⁵⁾. Така інформація повинна бути опублікована протягом шести місяців після ухвалення рішення про надання допомоги або, для фіскальних заходів, протягом одного року від дати податкової декларації; її необхідно зберігати протягом принаймні 10 років і залишати у необмеженому доступі для громадськості ⁽⁴⁶⁾.

5. ОЦІНЮВАННЯ

120. Для того, щоб більшою мірою забезпечити обмеження спотворення конкуренції та торгівлі, Комісія може вимагати, щоб обов'язкові до нотифікації схеми допомоги, підлягали обмеженню в часі та оцінюванню, зазначеному в пункті 37. Оцінювання необхідно проводити, зокрема, для схем, які потенційно призведуть до особливо великих спотворень, тобто для схем, які мають ризик суттєво обмежити конкуренцію, якщо їхнє впровадження не буде своєчасно переглянуто.

121. Беручи до уваги цілі вимоги, зазначеної в пункті 120, і з метою не покладати непропорційний тягар на держави-члени та на менші заходи з надання допомоги, вказана вимога застосовується тільки до схем допомоги з великим бюджетом та тих, які містять нові характеристики, або якщо передбачено значні ринкові, технологічні чи регуляторні зміни. Оцінювання повинне бути проведене фахівцем, незалежним від органу, який надає допомогу, на основі спільної методології, наданої Комісією ⁽⁴⁷⁾, і оприлюднене.

⁽⁴⁵⁾ За винятком комерційної таємниці та іншої конфіденційної інформації в належним чином обґрунтованих випадках та за умови отримання згоди Комісії (Повідомлення Комісії від 01.12.2003 року про професійну таємницю в рішеннях щодо державної допомоги, С(2003) 4582 (ОВ С 297, 09.12.2003, с. 6)). Для фіскальних заходів інформація про суми індивідуальної допомоги може бути представлена за такими діапазонами (у мільйонах євро): [0,5–1]; [1–2]; [2–5]; [5–10]; [10–30]; [30 і більше].

⁽⁴⁶⁾ У випадку незаконного надання допомоги, від держав-членів вимагатимуть забезпечення *ex post* опублікування цієї ж інформації щонайпізніше протягом шести місяців після дати ухвалення рішення Комісією. Така інформація повинна бути доступною у форматі, який уможливує пошук, формування витягу та просте публікування в Інтернеті, наприклад, у форматі CSV або XML.

⁽⁴⁷⁾ Див. окреме повідомлення від Комісії про спільні методологічні настанови щодо оцінювання державної допомоги.

Держави-члени повинні нотифікувати разом із відповідною схемою допомоги проект плану оцінювання, який стане невід'ємною частиною оцінювання схеми Комісією.

122. Якщо схеми допомоги виключені зі сфери застосування Регламенту щодо блокового виключення тільки на підставі їхнього великого бюджету, Комісія оцінюватиме їхню сумісність тільки на основі плану оцінювання.

123. Оцінка повинна бути надана Комісії своєчасно, щоб дати їй можливість оцінити можливу пролонгацію схеми допомоги або, у будь-якому випадку, до закінчення строку дії останньої. Точний обсяг та умови кожного оцінювання будуть визначені у рішенні про затвердження схеми допомоги. Будь-яка подальша допомога з подібною ціллю, у тому числі будь-яка зміна до схем допомоги, зазначених у пункті 122, повинна враховувати результати такого оцінювання.

6. ЗВІТУВАННЯ ТА МОНІТОРИНГ

124. Відповідно до Регламенту Ради (ЄС) № 659/1999 ⁽⁴⁸⁾ та Регламенту Комісії (ЄС) № 794/2004 ⁽⁴⁹⁾ та подальших внесених до них змін і доповнень держави-члени повинні подавати щорічні звіти до Комісії.

125. Держави-члени повинні вести детальну документацію щодо всіх заходів з надання допомоги. Такі записи повинні містити всю необхідну інформацію для встановлення факту виконання умов щодо прийнятних витрат і максимальних показників інтенсивності допомоги. Такі записи повинні зберігатися протягом 10 років від дати надання допомоги та надаватися до Комісії на її запит.

7. ЗАСТОСОВУВАНІСТЬ

126. Комісія застосовуватиме принципи, викладені в цьому рамковому документі, для оцінювання сумісності будь-якої нотифікованої допомоги на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність, щодо якої їй необхідно ухвалити рішення після 1 липня 2014 року. Неправомірну допомогу на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність будуть оцінювати відповідно до правил, застосованих на дату надання допомоги.

127. Відповідно до статті 108(1) Договору, Комісія пропонує, щоб держави-члени, за необхідності, вносили зміни та доповнення до наявних схем допомоги на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність для того, щоб узгодити їх з цим рамковим документом, не пізніше 1 січня 2015 року.

128. Державам-членам пропонують надавати їхню явну та безумовну згоду на відповідні заходи, запропоновані в пункті 127, протягом двох місяців від дати публікації цього рамкового документа в *Офіційному віснику Європейського Союзу*. За відсутності відповіді від будь-якої з держав-членів, Комісія вважатиме, що така держава-член не дала свою згоду на запропоновані заходи.

8. ПЕРЕГЛЯД

129. Комісія може переглядати чи вносити зміни та доповнення до цього рамкового документа у будь-який момент, якщо це необхідно з причин, пов'язаних з конкурентною політикою, або для того, щоб взяти до уваги інші політики Союзу та міжнародні зобов'язання, або з будь-якої іншої причини.

⁽⁴⁸⁾ Регламент Ради (ЄС) 659/1999 про детальні правила щодо застосування статті 93 Договору про заснування Європейського Співтовариства (ОВ L 83, 27.03.1999, с. 1).

⁽⁴⁹⁾ Регламент Комісії (ЄС) № 794/2004 від 21 квітня 2004 року про імплементацію Регламенту Ради (ЄС) № 659/1999 про детальні правила щодо застосування статті 93 Договору про заснування Європейського Співтовариства (ОВ L 140, 30.04.2004, с. 1).

ДОДАТОК I

Прийнятні витрати

Надання допомоги проектам у сфері наукових досліджень і технічного розвитку	<p>(a) Витрати на утримання персоналу: дослідників, техніків та іншого допоміжного персоналу відповідно до рівня їхньої зайнятості на проекті.</p> <p>(b) Витрати на інструменти та обладнання відповідно до міри чи тривалості їхнього використання на проекті. Якщо такі інструменти та обладнання не використовують протягом усього їхнього строку придатності, прийнятними вважаються лише витрати на амортизацію, які стосуються життєвого циклу проекту, розраховані на основі належної практики бухгалтерського обліку.</p> <p>(c) Витрати на будівлі та земельні ділянки відповідно до міри чи тривалості їхнього використання на проекті. Стосовно будівель, прийнятними вважаються лише витрати на амортизацію, які стосуються життєвого циклу проекту, розраховані на основі належної практики бухгалтерського обліку. Стосовно земельних ділянок, прийнятними є витрати на комерційну передачу або фактично понесені капітальні витрати.</p> <p>(d) Витрати за контрактами на дослідження, витрати на знання та патенти, які були придбані чи які були ліцензовані зовнішніми джерелами на умовах принципу на відстані руки, а також витрати на консалтингові та рівноцінні їм послуги, надані виключно для проекту.</p> <p>(e) Додаткові накладні витрати, понесені безпосередньо в результаті реалізації проекту.</p> <p>(f) Інші витрати на операційну діяльність, у тому числі витрати на матеріали, предмети постачання та подібні товари, понесені безпосередньо в результаті реалізації проекту.</p>
Надання допомоги на техніко-економічне обґрунтування	Витрати на обґрунтування.
Надання допомоги на розбудову та модернізацію дослідницьких інфраструктур	Інвестиційні витрати на нематеріальні та матеріальні активи.
Допомога інноваціям для МСП	<p>(a) Витрати на отримання, валідацію та захист патентів та інших нематеріальних активів.</p> <p>(b) Витрати на прикомандирування висококваліфікованого персоналу з організації, що займається дослідженнями та поширенням знань, або з великих підприємств, які провадять діяльність у сфері наукових досліджень, технічного розвитку та інновацій, на новостворені посади на підприємстві-бенефіціарі без заміни іншого персоналу.</p> <p>(c) Витрати на консультативні та допоміжні послуги у сфері інновацій.</p>

Допомога для інновацій процесів та організаційних інновацій	Витрати на утримання персоналу; витрати на інструменти, обладнання, будівлі та земельні ділянки відповідно до міри чи тривалості їхнього використання на проєкті; витрати за контрактами на дослідження, витрати на знання та патенти, які були придбані чи які були ліцензовані зовнішніми джерелами на умовах принципу на відстані руки; додаткові накладні витрати та інші витрати на операційну діяльність, у тому числі витрати на матеріали, предмети постачання та подібні товари, понесені безпосередньо внаслідок реалізації проєкту.
Надання допомоги інноваційним кластерам	
Інвестиційна допомога	Інвестиційні витрати на матеріальні та нематеріальні активи.
Допомога на операційну діяльність	<p>Витрати на утримання персоналу та адміністративні витрати (у тому числі накладні витрати) щодо:</p> <ul style="list-style-type: none"> (a) спонукання кластера до полегшення співпраці, обміну інформацією та надання чи направлення спеціалізованих та адаптованих для потреб бізнесу послуг з підтримки; (b) просування кластера, спрямоване на збільшення участі нових підприємств чи організацій та на покращення його впізнаваності; (c) управління об'єктами кластера; та (d) організація навчальних програм, семінарів та конференцій для підтримки обміну знаннями та налагодження зв'язків та міждержавної співпраці.

ДОДАТОК II

Максимальні показники інтенсивності допомоги

	Малі підприємства	Середні підприємства	Великі підприємства
Надання допомоги проектам у сфері наукових досліджень і технічного розвитку			
Фундаментальне дослідження	100%	100%	100%
Промислове дослідження	70%	60%	50%
— за умови ефективної співпраці між підприємствами (для великих підприємств, транскордонної співпраці чи співпраці принаймні з одним МСП) або між підприємством та дослідницькою організацією, — за умови широкого поширення результатів	80%	75%	65%
Експериментальні розробки	45%	35%	25%
— за умови ефективної співпраці між підприємствами (для великих підприємств, транскордонної співпраці чи співпраці принаймні з одним МСП) або між підприємством та дослідницькою організацією, — за умови широкого поширення результатів	60%	50%	40%
Надання допомоги на техніко-економічне обґрунтування	70%	60%	50%
Надання допомоги на розбудову та модернізацію дослідницьких інфраструктур	50%	50%	50%
Допомога інноваціям для МСП	50%	50%	-
Допомога для інновацій процесів та організаційних інновацій	50%	50%	15%
Надання допомоги інноваційним кластерам			
Інвестиційна допомога	50%	50%	50%
— для допомоги регіонам, які відповідають вимогам статті 107(3)(с) Договору,	55%	55%	55%
— для допомоги регіонам, які відповідають вимогам статті 107(3)(а) Договору	65%	65%	65%
Допомога на операційну діяльність	50%	50%	50%